

Commissariaat
voor de Media

Monitor Representatie 2023

[Lees verder](#)

Inhoud

Monitor representatie: belangrijkste bevindingen	4
Representatie van vrouwen op televisie	4
Representatie van mensen met een (waarneembare) beperking	5
Representatie in online aanbod	6
Conclusies	6
Opzet: waarom en hoe doen we dit onderzoek?	8
Methode	9
Representatie van vrouwen	11
Genre	11
Programmafunctie	13
Roltypering en deskundigheid	14
Thema	15
Leeftijd	15
Publieke en commerciële omroepen	17
Reflectie Stichting Vrouwen in Beeld	20
Representatie van mensen met een waarneembare beperking	22
Type beperking	23
Rol en functie	24
Genre	25
Reflectie Ieder(in)	28
Pilotstudie representatie online aanbod	31
Methode	31
Representatie van vrouwen online (pilotstudie)	33
Representatie van mensen met een waarneembare beperking online (pilotstudie)	36
Bijlagen	39

Monitor representatie

Belangrijkste bevindingen

[Lees verder](#)

Monitor representatie: belangrijkste bevindingen

Het Commissariaat voor de Media deed voor de derde keer onderzoek naar representatie in non-fictie televisieprogramma's. Het doel van het onderzoek is cijfers te genereren die een belangrijke bijdrage leveren aan het maatschappelijke debat over representatie. Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van OCW en het veldwerk is uitgevoerd door de Universiteit van Amsterdam (UvA). In het onderzoek zijn 1.009 goed bekeken programma's geanalyseerd van zowel de publieke omroep (NPO), als commerciële televisiezenders van RTL Nederland en Talpa Network. De programma's zijn in 2023 uitgezonden. De resultaten zijn gewogen op kijkdichtheid, dus de best bekeken programma's wegen zwaarder mee in de resultaten.

Representatie van vrouwen op televisie

Uit het onderzoek blijkt dat in 2023 ruim een derde van de personen op televisie vrouw is, namelijk 37%. In 2019 en 2021 kwam een vergelijkbaar beeld naar voren (37% en 39%). De representatie van vrouwen op televisie lijkt dus niet te ontwikkelen over tijd.

Over het algemeen komen vrouwen meer voor in amusementsprogramma's (44%) dan in nieuws- en actualiteitenprogramma's (35%). In realityshows is de verhouding mannen en vrouwen bijna 50/50 (48%). Ook in spel- en quizprogramma's (inclusief talentenshows) is het aandeel vrouwen hoog (44%). Vrouwen komen weinig voor in sportprogramma's (17%). Dit was ook in 2019 en 2021 het geval.

Er zijn meer vrouwelijke dan mannelijke nieuwslezers (51%). Bij presentatoren en verslaggevers is de verhouding vergelijkbaar aan het gemiddelde (resp. 35% en 36%). Vrouwen zijn goed vertegenwoordigd onder (spel)kandidaten (48%) en mensen die als onderwerp van portret in beeld worden gebracht (47%). 36% van de geïnterviewden is vrouw.

Professionele deskundigen (zoals een rechter, een politicus, een expert of een directeur) zijn vooral man. 31% van de personen met professionele deskundigheid is vrouw. Vrouwen komen meer voor als slachtoffer, of 'vox populi', mensen die op straat naar een mening wordt gevraagd. 41% van de personen zonder deskundigheid is vrouw.

Vrouwen zijn op televisie vaker in beeld in de private sfeer, dus in het kader van persoonlijke ontwikkeling of het gezin (42%). En minder in de publieke sfeer, dus in het kader van activiteiten die duidelijk gescheiden kunnen worden de eigen persoon of het gezin (34%).

Als vrouwen als deskundigen op televisie komen, spreken ze vooral over thema's gerelateerd aan 'mens en werk', zoals gezondheid en onderwijs. Ze spreken minder over sport, energie, mobiliteit of defensie.

Vrouwen op televisie zijn over het algemeen jonger. Onder de 30 jaar is verdeling man/vrouw 50/50. Maar tussen de 50 en 64 jaar is een derde van de personen op televisie vrouw (32%). Er zijn met name weinig vrouwelijke presentatoren van 50 jaar en ouder. In 2019 en 2021 was dit ook het geval.

Over het algemeen zijn er geen verschillen tussen de publieke en commerciële omroepen als het gaat om de representatie van vrouwen. Op een aantal punten zijn er kleine verschillen. Zo zijn er minder vrouwen in talkshows bij de commerciële omroepen dan bij de publieke omroep. En er zijn aanzienlijk meer vrouwelijke nieuwslezers bij de commerciële omroepen dan bij de publieke omroep.

Representatie van mensen met een (waarneembare) beperking

Volgens het College van de Rechten voor de Mens heeft ongeveer 12% van de Nederlanders een (on)zichtbare beperking. Op televisie zijn in zeer beperkte mate mensen met een beperking waar te nemen. 0,6% van alle personen op televisie hadden in 2023 een waarneembare beperking, bijvoorbeeld een fysieke, zintuiglijke, verstandelijke, psychische of andere beperking. Omdat we het perspectief van de televisiekijker innemen hebben we alleen onderzocht hoeveel mensen een waarneembare beperking hebben. Maar veel beperkingen zijn onzichtbaar. Toch is het heel belangrijk dit onderzoek te doen. Want hiermee hebben we voor het eerst objectieve gegevens over representatie van mensen met een beperking op televisie. Dit vormt een goede basis voor een discussie over het onderwerp.

Het overgrote deel van de personen met een waarneembare beperking spreekt in de televisieprogramma's over hun beperking. Mensen met een beperking zijn dan ook meestal in beeld als slachtoffer, patiënt of onderwerp van portret.

Ook komen mensen met een beperking vooral voor in programma's waarin het hebben van een beperking een centrale rol speelt. We zijn ons ervan bewust dat dit deels verklaarbaar is doordat niet-zichtbare beperkingen alleen zichtbaar worden voor de kijker door het onderwerp van gesprek te laten te zijn.

In dit onderzoek kwamen er geen presentatoren, nieuwslezers, verslaggevers of weerkundigen voor met een waarneembare beperking. Ook kwamen er in dit onderzoek geen mensen voor met een waarneembare beperking in sportprogramma's.

In enkele gevallen komen mensen met een beperking in beeld waarbij de beperking geen rol speelt. Zoals een deelnemer of kandidaat aan een spelprogramma in een rolstoel, of een deskundige aan een talkshowtafel met een fysieke beperking.

Representatie in online aanbod

Het brengen en duiden van nieuws gebeurt voor een toenemend deel van de kijkers op sociale media, YouTube en streamingsdiensten en niet op de televisiezenders. Daarom willen we op termijn dit onderzoek uitbreiden naar online en on demand video. Als voorbereiding hierop deden we een pilot-onderzoek naar representatie in het online en on demand video-aanbod van NPO en RTL.

Het toevoegen van online aanbod brengt uitdagingen met zich mee. Het bepalen van een steekproef op grote platformen als YouTube en TikTok is lastig en de onderzoeksmethode voor televisie is niet één op één over te nemen voor online aanbod. Voor beide punten is aandacht nodig wanneer online aanbod structureel onderdeel wordt van dit onderzoek.

Op basis van de steekproef die wij hanteerden voor deze pilotstudie, blijkt dat het aandeel vrouwen in online only aanbod op hetzelfde niveau ligt als het aandeel vrouwen in non-fictie televisieprogramma's. Iets meer dan twee derde (37%) is vrouw. Ook hier zijn vrouwen vaker in beeld als het gaat om de private sfeer. Slechts 1,5% van de personen in het online aanbod heeft een (waarneembare) beperking. Op televisie is dit slechts 0,6%. Het aandeel mensen met een beperking in deze steekproef van online aanbod is dus hoger dan op televisie, maar nog altijd is sprake van een ondervertegenwoordiging.

Conclusies

Met dit onderzoek signaleren we dat vrouwen en mensen met een beperking ondervertegenwoordigd zijn op televisie. Over het algemeen is de representatie van vrouwen op televisie sinds 2019 niet verbeterd. Ook de online content van de televisiezenders laat een ondervertegenwoordiging van vrouwen en mensen met een beperking zien. Samen met het ministerie van OCW willen we met dit onderzoek het gesprek over dit onderwerp aanjagen onder mediamakers, om te verkennen wat oorzaken zijn en daarmee verandering teweeg te brengen. Vanuit onze missie de pluriformiteit van het media-aanbod te bewaken roepen we omroepen op om tot concrete afspraken te komen over representatie.

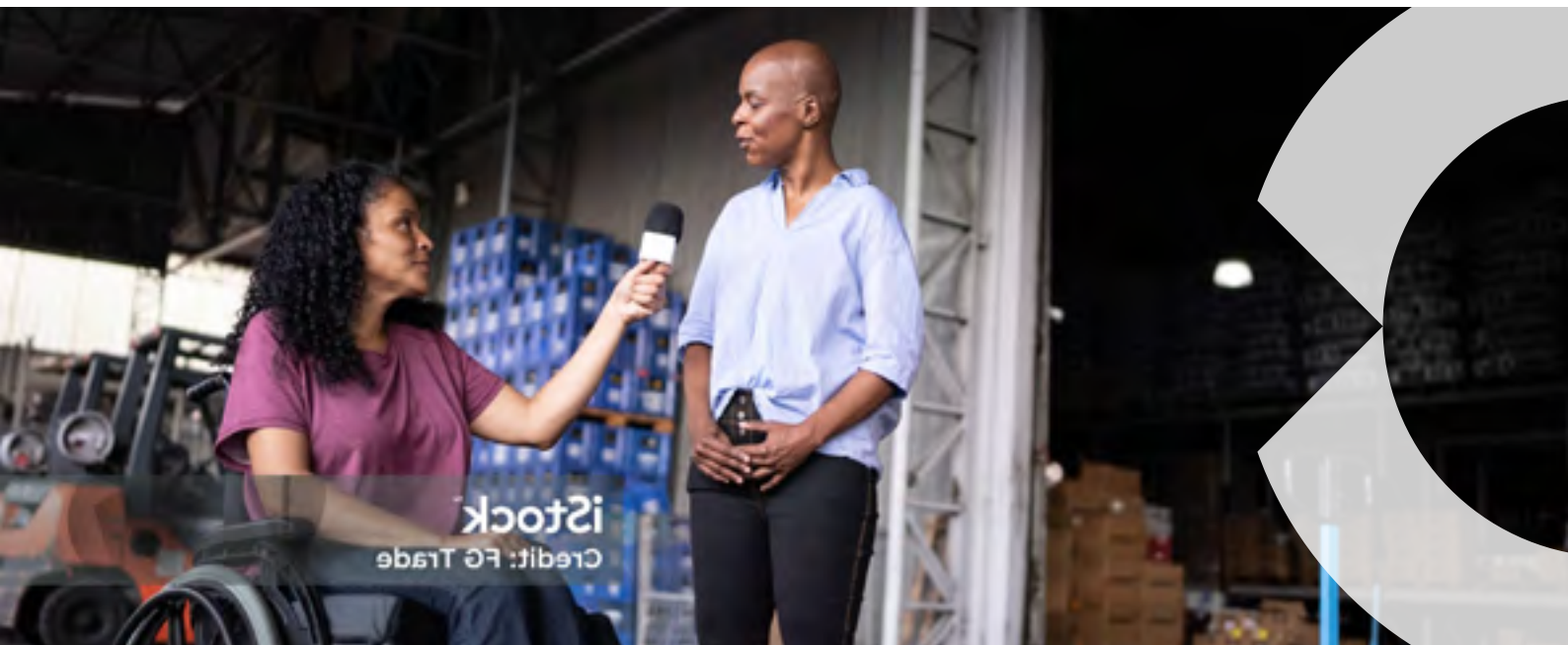

Monitor representatie

Opzet: waarom en hoe doen we dit onderzoek?

[Lees verder](#)

Opzet: waarom en hoe doen we dit onderzoek?

De Monitor representatie is een tweejaarlijks onderzoek van het Commissariaat voor de Media naar representatie in het audiovisuele media-aanbod. In 2019 en 2021 brachten we in kaart hoe vaak en in welke rol vrouwen in beeld komen op televisie. Dit keer brengen we niet alleen de representatie van vrouwen in kaart, maar ook van mensen met een beperking.

We voeren het onderzoek uit in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), naar aanleiding van de doelen in Emancipatienota 2018–2021. Het ministerie van OCW wil met het onderzoek een discussie en gesprek onder mediamakers en omroepen aanjagen over representatie en daarmee een verandering teweegbrengen. Door tweejaarlijks te monitoren blijft de discussie actueel en wordt duidelijk of het onderzoek tot verandering leidt.

Het Commissariaat voert dit onderzoek uit omdat we het belangrijk vinden dat de media een pluriforme en evenwichtige weerspiegeling vormen van de samenleving. Waarom is dit belangrijk? Als personen uit van oudsher gemarginaliseerde sociale groepen in een breed scala aan maatschappelijke rollen in het nieuws verschijnen kunnen ze functioneren als rolmodellen. Iedereen kan zich daardoor in het media-aanbod herkennen en een gelijkwaardige kans krijgen een mening te vormen.

Ons uitgangspunt is de kijker. We sluiten hiermee aan bij internationaal onderzoek naar dit onderwerp.¹ Het gaat ons om wat de kijker ziet en hoort en hoe dat op hen overkomt.

---

¹ Zie de literatuuroverzichten in ons eerdere onderzoek via: [Monitor representatie - Commissariaat voor de Media \(cvdm.nl\)](https://www.cvdvm.nl)

De onderzoeksvragen van het onderzoek zijn:

- Wat is het aandeel vrouwen in het aanbod van Nederlandse non-fictie televisieprogramma's?
- Wat is het aandeel mensen met een beperking in het aanbod van Nederlandse non-fictie televisieprogramma's?

We onderzoeken wat de verschillen in representatie zijn per programmafunctie, deskundigheid en per leeftijdsklasse. En we onderzoeken de verschillen in representatie per type programma (genre) en type omroep (publieke omroep ten opzichte van commerciële omroepen).

We onderzochten de televisieprogrammering. Maar het kijkgedrag verandert. Daarom voerden we ook een pilotstudie uit op online video-aanbod.

Methode

We hebben representatie in kaart gebracht met een kwantitatieve inhoudsanalyse. De meting is uitgevoerd door de Universiteit van Amsterdam (UvA). In 2019 en 2021 voerden we het onderzoek zelf uit. Door de samenwerking met de UvA is de meting verbeterd en de steekproef vergroot. De opzet en steekproef zijn zoveel mogelijk vergelijkbaar gehouden. De resultaten zijn door de wijziging op detailniveau niet één op één vergelijkbaar met eerdere jaren. Over twee jaar zijn de resultaten wel te vergelijken met 2023.

De steekproef bestaat uit 1.009 programma's uitgezonden in verspreid over 2023, waar in totaal 17.650 personen in voorkwamen. Zie de bijlage voor een uitgebreide methodische verantwoording, de betrouwbaarheidstest en de steekproefsamenstelling naar genre en zender.

830760

iStock
Credit

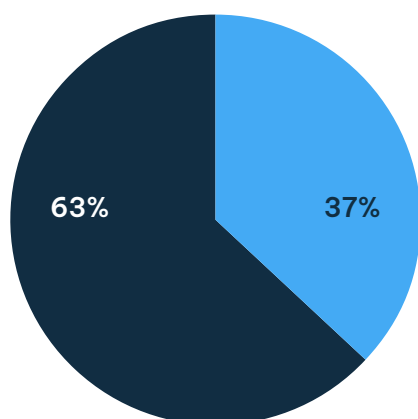
Monitor representatie **Vrouwen**

[Lees verder](#)

Representatie van vrouwen

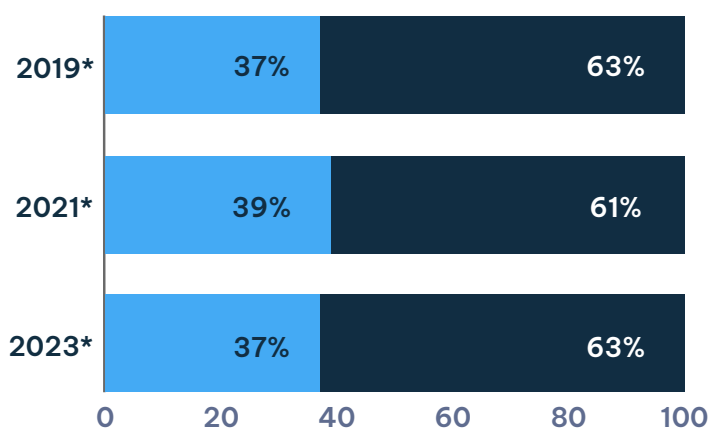

Ruim een derde van de personen op televisie is vrouw

■ Vrouw ■ Man

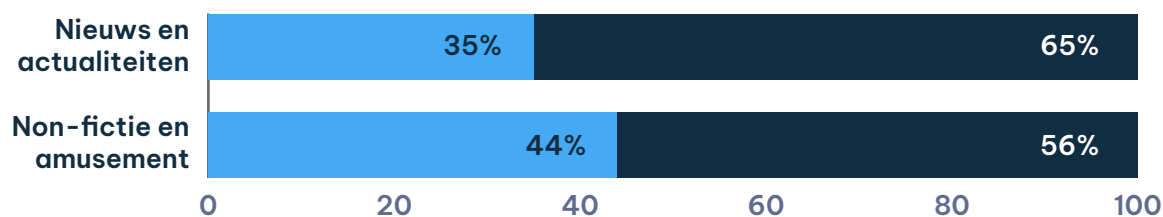
Representatie van vrouwen op televisie lijkt niet te ontwikkelen over tijd

*In 2019 en 2021 is de meting op een andere, maar wel vergelijkbare manier uitgevoerd. Er kan niet getoetst worden of verschillen significant zijn.

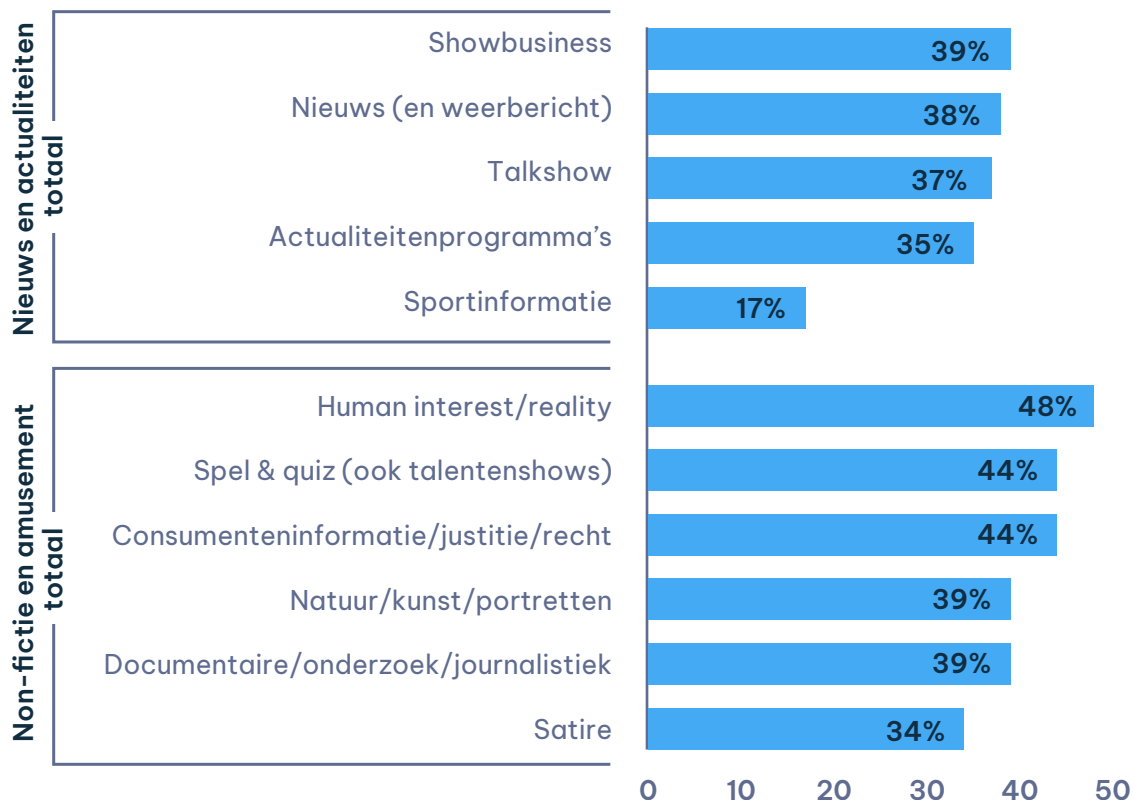
Genre

Vrouwen komen meer voor in amusementsprogramma's dan in nieuws- en actualiteitenprogramma's

■ Vrouw ■ Man

Weinig vrouwen in sportprogramma's, meer in realityshows

2019
2021

Tussen 2019 en 2021 nam de representatie van vrouwen in sportprogramma's sterk toe van 4% naar 13%. Dit lijkt in 2023 niet verder toegenomen. In de andere genres zijn er geen belangrijke verschillen met eerdere jaren, het beeld is hetzelfde.

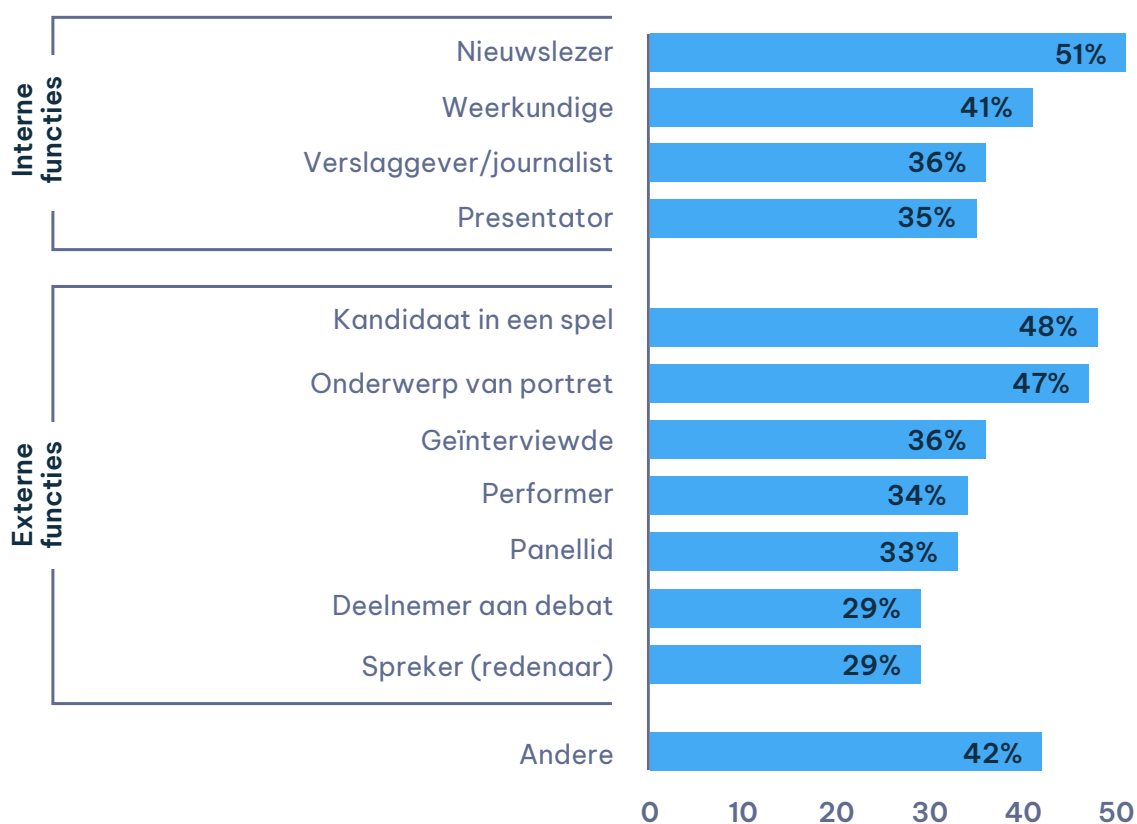
*In 2019 en 2021 is de meting op een andere, maar wel vergelijkbare manier uitgevoerd. Er kan niet getoetst worden of verschillen significant zijn.

iStock
Credit: FG Trade

Programmafunctie

Meer vrouwelijke dan mannelijke nieuwslezers, maar vrouwen zijn verder vooral (spel)kandidaat of onderwerp van portret

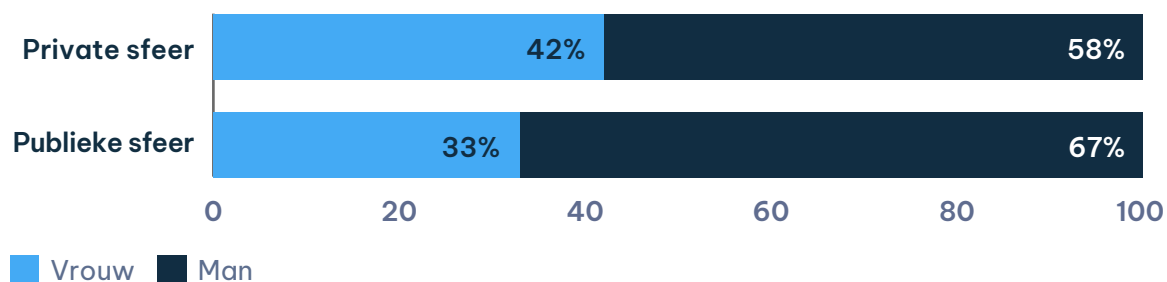
2019
2021

Het algemene beeld is in 2023 hetzelfde als in 2019 en 2021; de representatie van vrouwen is lager onder geïnterviewden en hoger onder (spel)kandidaten en onderwerp van portret. De sterke significante toename van vrouwelijke verslaggevers tussen 2019 en 2021 lijkt in 2023 gestabiliseerd. De steekproefomvang van de groep presentatoren was in 2019 en 2021 beperkt. Een vergelijking kan daarom niet gemaakt worden.

*In 2019 en 2021 is de meting op een andere, maar wel vergelijkbare manier uitgevoerd. Er kan niet getoetst worden of verschillen significant zijn.

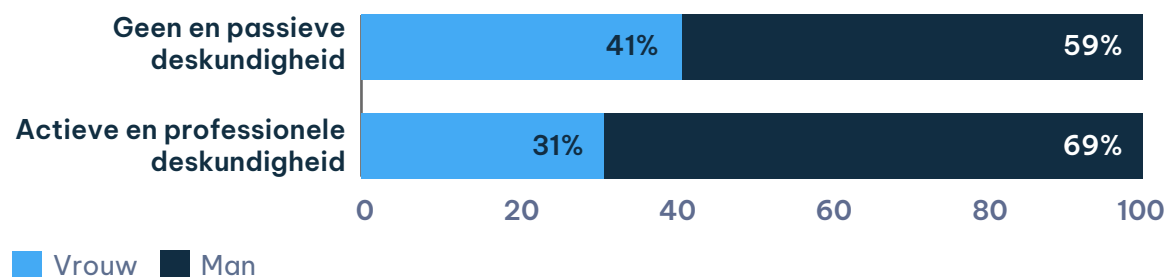
Roltypering en deskundigheid

Vrouwen op televisie meer in private sfeer in beeld

De roltypering van vrouwen is meer in de private sfeer, dus in het kader van persoonlijke ontwikkeling of het gezin. De roltypering van mannen is meer in de publieke sfeer, dus in het kader van activiteiten die duidelijk gescheiden kunnen worden de eigen persoon of het gezin. Zoals directeuren, experts, docenten, etc.

Deskundigen op televisie zijn vooral man

Er zijn geen belangrijke veranderingen te zien in de deskundigheid van vrouwen op televisie, het beeld in 2023 is hetzelfde als in 2019 en 2021.

*In 2019 en 2021 is de meting op een andere, maar wel vergelijkbare manier uitgevoerd. Er kan niet getoetst worden of verschillen significant zijn.

Thema

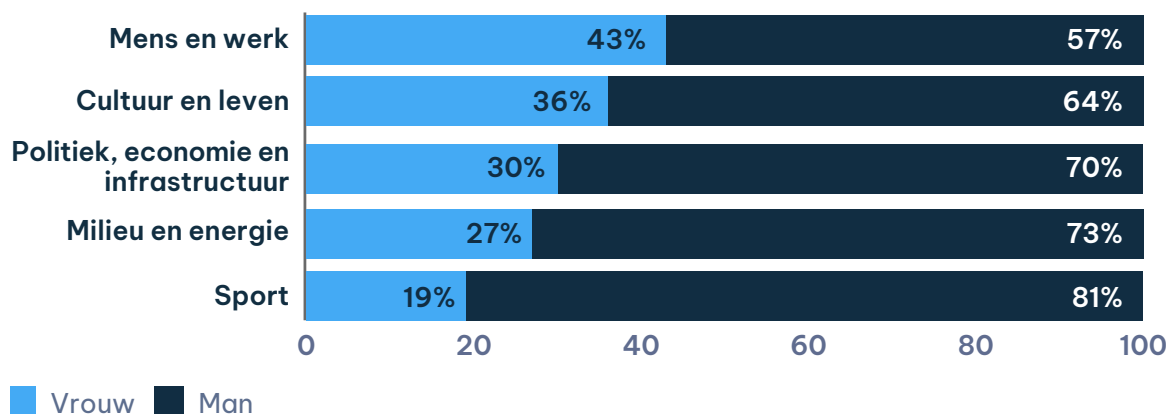
Vrouwelijke deskundigen spreken relatief vaak over:

	Onderwijs	55%
	Gezondheid, demografie en sociale zaken	47%
	Beroemdheden en koningshuis	39%
	Werk	38%

Vrouwelijke deskundigen spreken relatief weinig over:

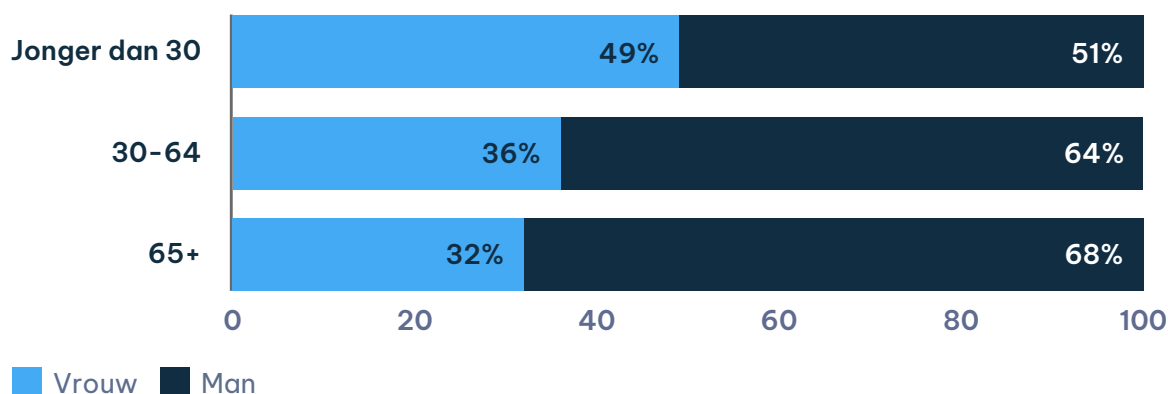
	Energie	15%
	Mobiliteit en verkeer	17%
	Sport	19%
	Defensie, oorlog en vrede	21%

Vrouwen spreken vooral over thema's gerelateerd aan 'mens en werk', zoals gezondheid en onderwijs

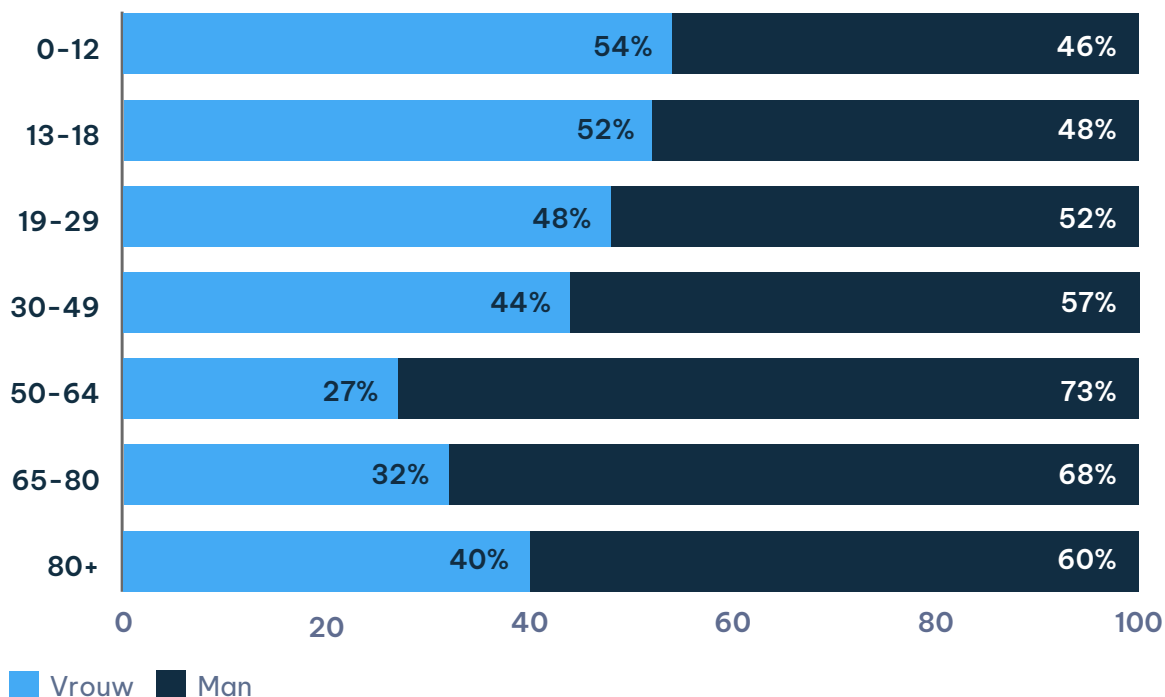

Leeftijd

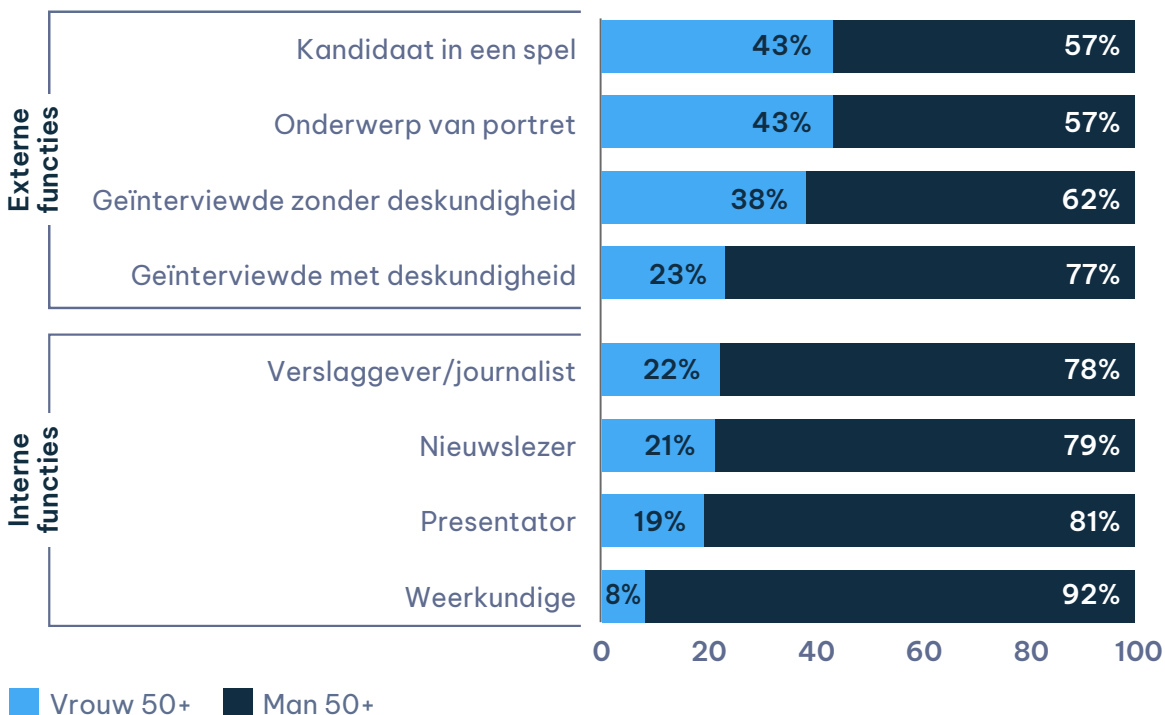
Vrouwen op televisie zijn over het algemeen jonger

Met name weinig vrouwen tussen de 50 en 64 jaar op televisie

Groot verschil in leeftijd bij interne functies: bijvoorbeeld weinig vrouwelijke presentatoren van 50+

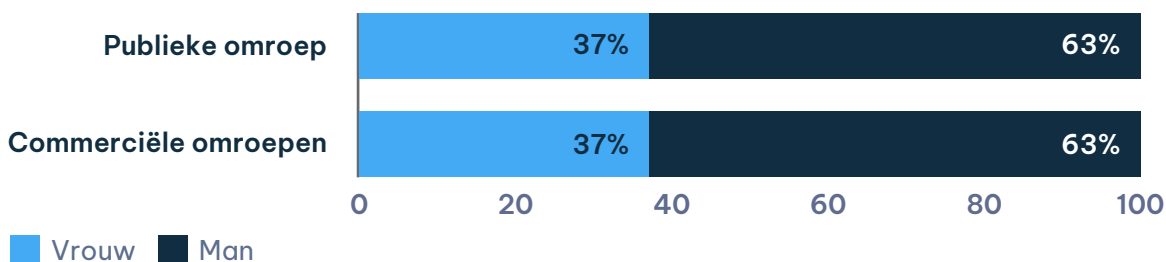
Er zijn geen belangrijke veranderingen te zien in de leeftijd van vrouwen op televisie, het beeld in 2023 is hetzelfde als in 2019 en 2021.

*In 2019 en 2021 is de meting op een andere, maar wel vergelijkbare manier uitgevoerd. Er kan niet getoetst worden of verschillen significant zijn.

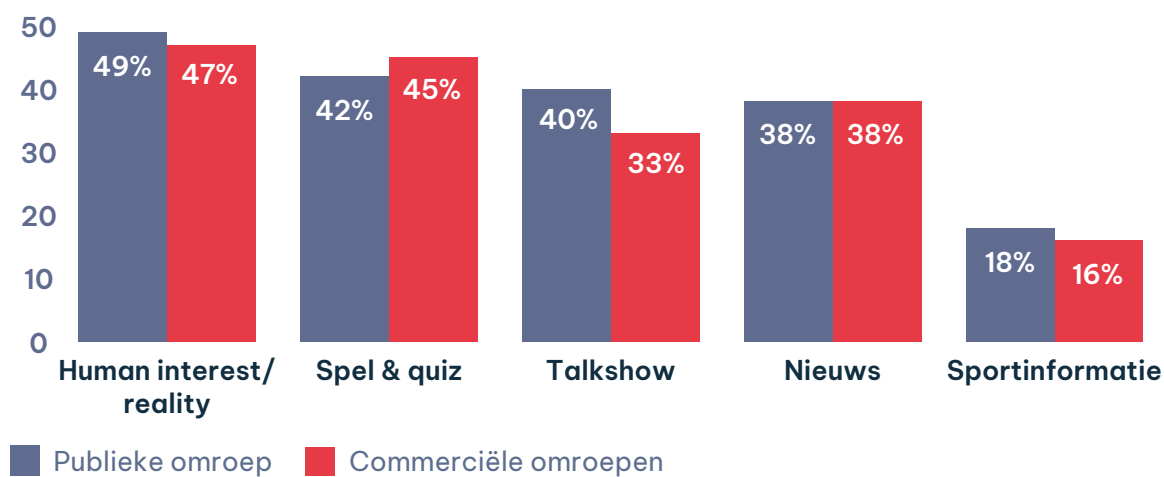

Publieke en commerciële omroepen

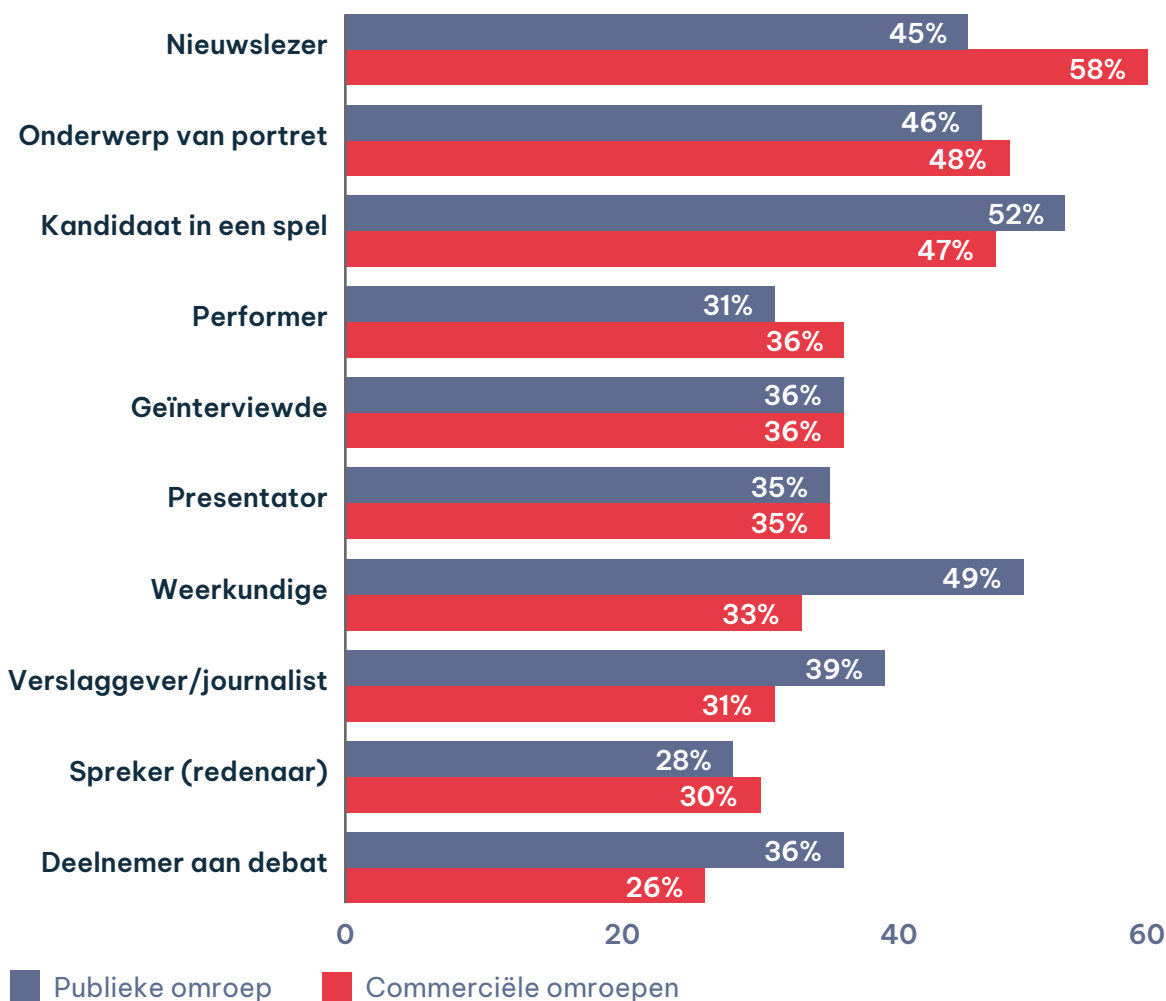
Op de publieke en commerciële omroepen zijn evenveel vrouwen in beeld

Wel minder vrouwen in talkshows bij de commerciële omroepen dan bij de publieke omroep

En aanzienlijk meer vrouwelijke nieuwslezers bij de commerciële omroepen

In 2019 en 2021 waren er verschillen in de representatie tussen de verschillende type omroepen. In die jaren lag het aandeel vrouwen bij de commerciële omroepen hoger dan bij de publieke omroep. Dit verschil lijkt in 2023 verdwenen.

*In 2019 en 2021 is de meting op een andere, maar wel vergelijkbare manier uitgevoerd. Er kan niet getoetst worden of verschillen significant zijn.

neLives

Monitor representatie

Reflectie Stichting Vrouwen in Beeld

[Lees verder](#)

Reflectie Stichting Vrouwen in Beeld

Stichting Vrouwen in Beeld streeft naar een gelijkwaardige, diverse en inclusieve film- en audiovisuele industrie.

Onderzoek is een belangrijke pijler van stichting Vrouwen in Beeld. Het doen van onderzoek helpt om patronen van (onder)representatie en stereotypering bloot te leggen, om vast te stellen wat de feiten zijn en waar knelpunten liggen. En het doen van systematisch onderzoek laat zien of er verbeteringen waar te nemen zijn of maakt zichtbaar hoe ongelijkheid in stand wordt gehouden. Onderzoek moet makers, fondsen, beleidsmakers, streamingdiensten, omroepen en producenten bewustmaken en aansporen om veranderingen door te voeren.

We zijn ook zeer dankbaar voor de terugkerende ‘Monitor representatie’ van het Commissariaat voor de Media, omdat hiermee zo helder wordt vastgelegd wat de ontwikkelingen zijn in representatie in het non-fictie aanbod op televisie.

Uit de resultaten van de Monitor representatie 2023 blijkt (wederom) dat slechts een derde van de personen op televisie vrouw is, een vergelijkbaar resultaat met het onderzoek van Vrouwen in Beeld ‘Beter is nog niet goed’.

Uit de resultaten van de Monitor representatie 2023 blijkt ook dat, ondanks de beloftes van beleidsmakers en omroepen, de representatie van vrouwen op televisie zich niet lijkt te ontwikkelen over tijd. Dit onderstreept het belang van het blijven doen van onderzoeken als deze. Het moet de beleidsmakers en alle betrokken partijen bewust blijven maken en wijzen op hun verantwoordelijkheden.

Televisie weerspiegelt en beïnvloedt de samenleving en speelt een belangrijke rol in de vorming van ons wereldbeeld. Wat we op het scherm zien, beïnvloedt niet alleen hoe we onszelf en anderen waarnemen, maar ook hoe we maatschappelijke normen en waarden kunnen begrijpen. Een gelijkwaardige, realistische en diverse representatie van vrouwen op televisie is daarbij cruciaal. Het gaat hierbij niet alleen om het aantal vrouwen, maar ook over de diversiteit aan vrouwen, qua culturele achtergrond, klasse, seksuele geaardheid, leeftijd en andere persoonlijke kenmerken. Wij vinden dat iedereen zich moet kunnen herkennen en dat kijkers moeten worden geïnspireerd.

Stichting Vrouwen in Beeld onderstreept daarom het belang van het blijven uitvoeren van de Monitor representatie.

Esther Schmidt
Mede-oprichter en directeur stichting Vrouwen in Beeld

istock
Credit: Kalis

Monitor representatie **Mensen met een waarneembare beperking**

[Lees verder](#)

Representatie van mensen met een waarneembare beperking

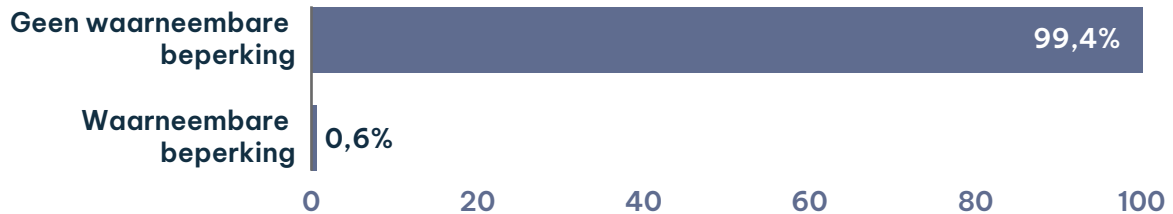

Wij onderzochten hoeveel mensen in non-fictie televisieprogramma's in beeld komen met een beperking. We namen het perspectief in van de kijker: is zichtbaar, hoorbaar of herkenbaar dat iemand een beperking heeft? Spreekt de persoon zelf of iemand anders over diens beperking? We onderzochten dus de representatie van **waarneembare** beperkingen. Veel beperkingen zijn onzichtbaar. Dus de resultaten vertellen ons alleen hoe kijkers diversiteit op televisie ervaren en zeggen niet hoeveel mensen op televisie een zichtbare of onzichtbare beperking hebben. Het coderen van zichtbare beperkingen geeft dus geen compleet beeld. Toch is dit onderzoek zeer waardevol, omdat hiermee voor het eerst objectieve gegevens zijn verzameld over representatie van mensen met een beperking op televisie. Dit is een goede basis voor een discussie over het onderwerp.

Het is lastig vast te stellen hoeveel mensen in Nederland een beperking hebben, dit is sterk afhankelijk van hoe je een beperking omschrijft. Het Centraal Bureau voor de Statistiek rapporteert dat 30% van de Nederlanders vanwege problemen met de gezondheid sinds 6 maanden of langer beperkt is in activiteiten die mensen of kinderen gewoonlijk doen. Het College voor de Rechten van de Mens gaat uit van ruim 2 miljoen Nederlanders met een (on)zichtbare beperking, dus ongeveer 12%. De WHO geeft aan dat wereldwijd 16% van de mensen een beperking hebben, oftewel 1 op de 6 mensen. Zie de bijlage voor bronvermeldingen.

We onderzochten ruim 1.000 goed bekeken non-fictie televisieprogramma's, die verspreid over 2023 zijn uitgezonden op de televisiezenders van de NPO, RTL en Talpa. Meer informatie over de methode is te vinden in de bijlage. Uit het onderzoek blijkt dat bij 0,6% van de mensen in non-fictie televisieprogramma's in 2023 een beperking waar te nemen is.

0,6% van de mensen op televisie heeft een waarneembare beperking

Dit zijn in totaal 107 personen in de steekproef. Dit is een klein aantal. Informatie over de rol en functie van deze personen geven daarom een indicatie.

Type beperking

Mensen kunnen verschillende beperkingen of ziektes hebben. Een beperking kan fysiek zijn, zintuiglijk, verstandelijk of psychisch. Ook kan neurodiversiteit tot het ervaren van beperkingen leiden, of het hebben van een chronische ziekte. Welke type beperkingen zijn waar te nemen op televisie?

- **Fysieke beperking**

In 2022 hadden 2,7 miljoen Nederlanders van 12 jaar en ouder beperkingen in beweging. In 2011 waren er naar schatting ongeveer 250.000 rolstoelgebruikers. Zie de bijlage voor bronvermeldingen.

- **Zintuiglijke beperking**

In Nederland zijn er ongeveer 310.000 mensen met een visuele beperking en ongeveer 1,7 miljoen dove en slechthorende mensen. 25.000 dove mensen maken gebruik van de Nederlandse Gebarentaal. Ook zijn er 3 miljoen ouderen, van wie het gehoor en/of zicht afneemt door ouderdom.

- **Verstandelijke beperking**

In Nederland zijn er ongeveer 440.000 mensen met een verstandelijke beperking. Ruim 1 miljoen mensen heeft een licht verstandelijke beperking.

- **Andere beperkingen**

Ongeveer 20% van de wereldbevolking is neurodivergent (o.a. autisme, ADHD). Dit is in veel gevallen niet zichtbaar. In 2016 waren er ongeveer 250.000 tot 300.000 mensen met een langdurige psychische aandoening die gepaard gaat met 'ernstige beperkingen in het sociaal en/of maatschappelijk functioneren'. Er zijn ongeveer 600.000 mensen in Nederland met NAH, niet-aangeboren hersenletsel.

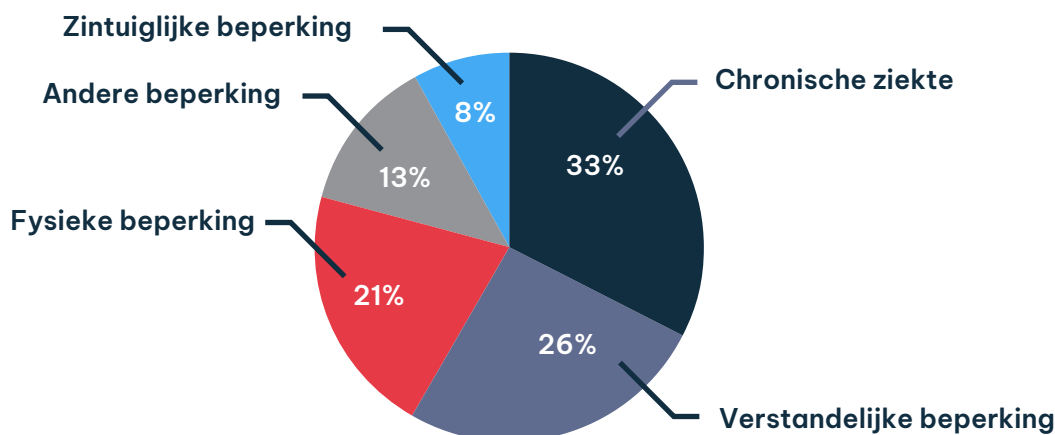
- **Chronische ziekte**

In Nederland hebben ruim 10 miljoen mensen ten minste één door de huisarts geregistreerde chronische aandoening.

De cijfers over hoe vaak een beperking voorkomt in Nederland kunnen niet opgeteld worden, want iemand kan bijvoorbeeld zowel een visuele als auditieve beperking hebben, en senior zijn.

In ons onderzoek heeft een derde van de personen met een waarneembare beperking een chronische ziekte, een kwart een verstandelijke beperking en een vijfde een fysieke beperking. Mensen met een zintuiglijke of andere beperking vormen de kleinste groepen.

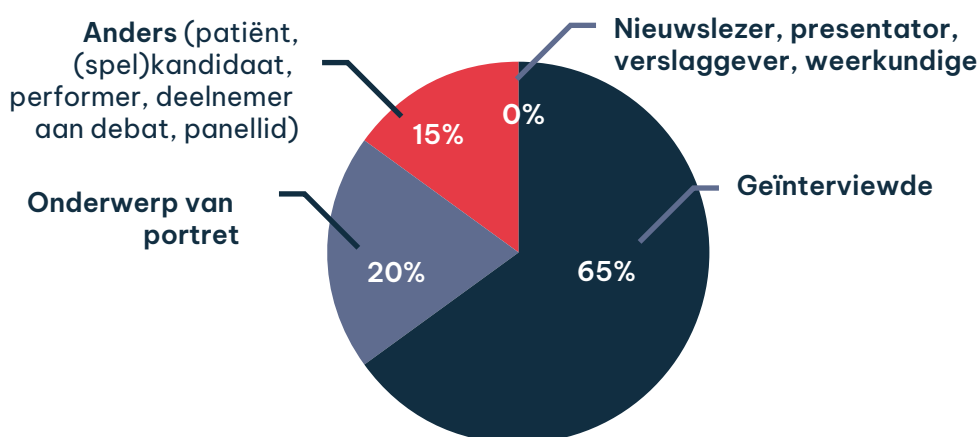
Welke type waarneembare beperkingen zijn in beeld?

Rol en functie

In welke rol of functie waren mensen met een waarneembare beperking in beeld? Mensen met een waarneembare beperking komen vooral in beeld als geïnterviewde. Ook komen mensen met een waarneembare beperking in beeld als onderwerp van portret en als patiënt.

In welke functie komen mensen met een waarneembare beperking in beeld?

In dit onderzoek komen **geen** presentatoren, nieuwslezers, weerkundigen of verslaggevers voor met een waarneembare beperking.

Genre

Nieuws en actualiteitenprogramma's

Mensen met een waarneembare beperking in nieuws- en actualiteitenprogramma's worden vooral geïnterviewd over hun beperking

Mensen met een waarneembare beperking die geïnterviewd worden in nieuws- en actualiteitenprogramma's spreken vooral **over** hun beperking, of over een onderwerp in relatie tot de beperking. Zoals in een item over de ontoegankelijkheid van verkiezingsprogramma's voor mensen met een visuele beperking. We zijn ons ervan bewust dat niet-zichtbare beperkingen alleen zichtbaar worden voor de kijker door het onderwerp van gesprek te laten te zijn. In enkele gevallen komen mensen in beeld met een waarneembare beperking die niet over hun beperking praten. Bijvoorbeeld een man op straat met een hoortoestel die naar een mening wordt gevraagd over politiek, of een voetbalsupporter met een verstandelijke beperking (vermoedelijk downsyndroom) die zegt te hopen dat zijn club gaat winnen.

Enkele personen met een waarneembare beperking in beeld als deskundige

In dit onderzoek komen enkele personen met een professionele deskundigheid voor die niet over hun beperking geïnterviewd worden. Dit zijn personen die vaker op televisie te zien zijn. Ook politicus Rick Brink was iemand die vaker op televisie te zien was. Hij zette zich in voor de positie van mensen met een handicap. In dit onderzoek is ook hij één van de voorbeelden van deskundigen met een beperking die niet over hun beperking spraken. Hij overleed in mei 2024.

Geen mensen met een waarneembare beperking in sportprogramma's

In dit onderzoek kwamen **geen** mensen voor met een waarneembare beperking in sportprogramma's.

Amusementsprogramma's, documentaires en reportages

Enkele mensen met een waarneembare beperking te zien in spelprogramma's of talentenshows.

Er zijn enkele (spel)kandidaten en deelnemers gezien met een waarneembare beperking. Zoals in 'Beat the Champions', 'First Dates' en 'Miljoenenjacht'. In deze programma's komt de beperking wel kort aan bod, maar staat de beperking verder niet centraal. Zo doen in zowel 'Beat the Champions' als 'First Dates' een rolstoelgebruiker mee aan het programma.

Mensen met een waarneembare beperking zijn vooral te zien in programma's of items waarin het hebben van een beperking centraal staat.

In de meeste amusementsprogramma's, documentaires en reportages spreken personen met een waarneembare beperking vooral over hun

bepanking. Ongeveer driekwart van de personen met een waarneembare beperking kwam voor in programma's waarin het hebben van een beperking centraal staat. Dit zijn programma's als 'Je zal het maar hebben', 'Down the Road', 'Knoop en de Leeuw' en documentaire(series) als '2DOC: Dying to Live' en 'Niet klein te krijgen'. In andere, meer algemene programma's, zoals 'Steenrijk Straatarm', 'Radar' en 'Zembla' staat de beperking in het betreffende item centraal. In beide type programma's zijn mensen met een waarneembare beperking te zien als onderwerp van portret, als geïnterviewde of als patiënt.

Publieke en commerciële omroepen

Publieke omroep en de commerciële omroepen brengen in gelijke mate mensen met een waarneembare beperking in beeld

Bij de publieke omroep zijn meer programma's te zien waarin het hebben van een beperking centraal staat, zoals de al genoemde voorbeelden: 'Je zal het maar hebben', 'Down the Road', 'Knoop en de Leeuw' en documentaire(-series) als '2DOC: Dying to Live' en 'Niet klein te krijgen'. Op de zenders van RTL en Talpa (zoals SBS6) zijn mensen met een waarneembare beperking met name te zien in nieuwsprogramma's met items over een beperking, of andere algemene (amusements)programma's. Al met al brengen de verschillende omroepen in gelijke mate mensen met een waarneembare beperking in beeld.

Geslacht en leeftijd van mensen met een waarneembare beperking

In dit onderzoek zijn er ongeveer evenveel mannen als vrouwen met een waarneembare beperking in beeld.

Op het gebied van leeftijd is er wel een verschil. Mensen met een waarneembare beperking zijn op televisie over het algemeen jonger ingeschat dan mensen zonder een waarneembare beperking in vergelijkbare rollen en functies.

Ongeveer 40% van de personen met een waarneembare beperking op televisie zijn naar schatting jonger dan 30.

Over het algemeen is ongeveer 25% van personen in vergelijkbare rollen jonger dan 30.

Monitor representatie **Reflectie leder(in)**

[Lees verder](#)

Reflectie leder(in)

Representatie van mensen met een waarneembare beperking op televisie

Het VN-verdrag Handicap is een belangrijk mensenrechtenverdrag voor mensen met een beperking en chronische ziekte. De Nederlandse regering heeft het VN-verdrag Handicap in 2016 geratificeerd. De overheid en maatschappelijke organisaties moeten sindsdien het verdrag uitvoeren. Het verdrag geeft mensen met een beperking of chronische ziekte recht op gelijke behandeling en gelijkwaardig meedoen. Of het nu gaat om toegankelijkheid, naar school kunnen gaan, passend wonen, werken, een toereikend inkomen, passende zorg, vervoer, vrije tijdsbesteding. Het verdrag verplicht de overheid en maatschappelijke organisaties op al deze terreinen zichtbare en merkbare vooruitgang te boeken.

Representatie van mensen met een beperking staat ook in het VN-verdrag Handicap genoemd. Bijvoorbeeld in artikel 8.2.C: “het aanmoedigen van alle onderdelen van de media, personen met een handicap te portretteren op een wijze die verenigbaar is met het doel van dit Verdrag.” Ieder(in) vindt het belangrijk dat op televisie een weerspiegeling van onze maatschappij te zien is inclusief mensen met een beperking en chronische ziekte. Representatie is belangrijk. Representatie zorgt voor een eerlijk, divers en completer beeld van onze samenleving en over mensen met een beperking. Het kan bijdragen aan het wegnemen van vooroordelen. Kinderen met een beperking kunnen zich herkennen in rolmodellen met belangrijke functies op televisie.

Daarom zijn we verheugd dat het Commissariaat van de Media in opdracht van het ministerie van OCW voor het eerst onderzoekt hoeveel en hoe vaak mensen met een beperking op de Nederlandse televisie voorkomen. De bevindingen geven ons een objectief beeld over representatie van mensen met een beperking op televisie. Tegelijk benadrukken wij dat het onderzoek zelf ook een beperking heeft: alleen mensen met een **waarneembare** beperking zijn geregistreerd. Mensen met een onzichtbare beperking zijn niet herkend en meegenomen in dit onderzoek. Dit betekent dat de resultaten van het onderzoek slechts een beeld geven van de groep mensen met een zichtbare beperking.

De bevindingen van dit onderzoek zijn duidelijk. Minder dan 1% van de mensen op televisie heeft een waarneembare beperking. Vergelijk dat met het gegeven dat tenminste 15% van de bevolking een beperking heeft. Dit betekent dat er maar één conclusie mogelijk: mensen met een beperking komen veel te weinig op televisie. Verder viel ons op, dat mensen met een waarneembare beperking vaak op televisie komen juist vanwege hun beperking. Teleurstellend vinden wij dat er geen mensen met een waarneembare beperking in een functie als nieuwslezer, presentator, weerkundige of verslaggever op de buis te zien zijn. Oorzaken hiervoor zijn onder andere ontoegankelijke media-opleidingen en opnamestudio's en mogelijk ook vooroordelen bij selecties van de juiste persoon voor de job.

De cijfers voor representatie moeten flink omhoog. Groot-Brittannië bewijst dat dit mogelijk is: representatie van mensen met een beperking in de media neemt daar al jaren toe en was 10% in 2022/2023. De brede en strategische aanpak van de Britse BBC is een goed voorbeeld voor Nederland. We verwachten dat de overheid samen met omroepen en andere mediamakers met meetbare doelen gaat werken om de grote achterstand in representatie aan te pakken en op te lossen. Bijvoorbeeld door media-opleidingen en opnamestudio's toegankelijk(er) te maken. En een programma op te zetten die de doelstelling van een betere representatie van mensen met een beperking in de media doelgericht kan bevorderen en aanjagen. Deze doelen moeten worden opgenomen in de nationale strategie voor mensen met een beperking. Als ieder(in) verbinden wij ons graag aan deze opdracht en werken hier vanuit het principe *niets over ons zonder ons* graag aan mee.

2101122136

Monitor representatie

Pilotstudie representatie online aanbod

Lees verder

Pilotstudie representatie online aanbod

Met een pilotstudie keken we of online non-fictie videoaanbod toegevoegd kan worden aan dit onderzoek. Al zo'n 10 jaar loopt het kijken naar lineaire televisie terug. Met name jongeren kijken minder naar lineaire televisie en juist vaker naar online video. Dit onderzoek gaat over representatie op lineaire televisiezenders. Gezien het toegenomen belang van online video, voerden we deze pilot uit.

Methode

Steekproef

Online is er veel video-aanbod. Een steekproef trekken is daarom lastig. We kozen ervoor in deze pilot het online aanbod te onderzoeken van de drie grote aanbieders van Nederlandse televisieprogramma's: de NPO, RTL Nederland en Talpa. Hiermee sluiten we aan op de steekproef van de televisieprogramma's. Omdat de onderzoeksperiode van televisie 2023 is, hielden we dit ook aan voor het online aanbod. Bij de drie grote televisieaanbieders deden we navraag welk aanbod in 2023 online is geplaatst dat niet eerder op televisie was uitgezonden en ook later niet op televisie werd uitgezonden. Talpa gaf aan geen online only aanbod te hebben. RTL Nederland bood een lijst van titels van Videoland aan. Van de NPO ontvingen we geen reactie maar voegden we wel #BOOS toe dat wordt gemaakt door BNNVARA. Dit resulteerde in 66 video's op Videoland die zijn gecodeerd en 12 video's op YouTube. YouTube bestaat uitsluitend uit #BOOS. Er zijn 867 personen gecodeerd in de Videoland-video's en 74 personen in de YouTube-video's.

De televisiezenders zijn ook actief op TikTok. De UvA stelde een lijst samen van TikTok-accounts van de NPO, RTL Nederland en Talpa. Per account zijn de elf best bekeken video's meegenomen. In totaal zijn 318 TikTok-video's meegenomen in dit onderzoek met in totaal 743 personen.

Alles tezamen resulteerde in een steekproef waarin 1.684 personen zijn gecodeerd. Door de omvang van het online aanbod op alle drie de platformen, is het niet mogelijk generieke uitspraken te doen. De uitspraken die wij doen in dit onderzoek gelden voor onze steekproef en zijn niet te generaliseren voor al het online video-aanbod.

Voor de steekproef van televisieprogramma's geldt dat we alleen programma's onderzoeken met minimaal een kijkdichtheid van 1,5%. Dit deden we niet in deze pilotstudie, omdat er geen marktcijfers zijn over hoeveel er naar de video's is gekeken. Uitsluitend op TikTok selecteerden we de best bekeken video's van een account.

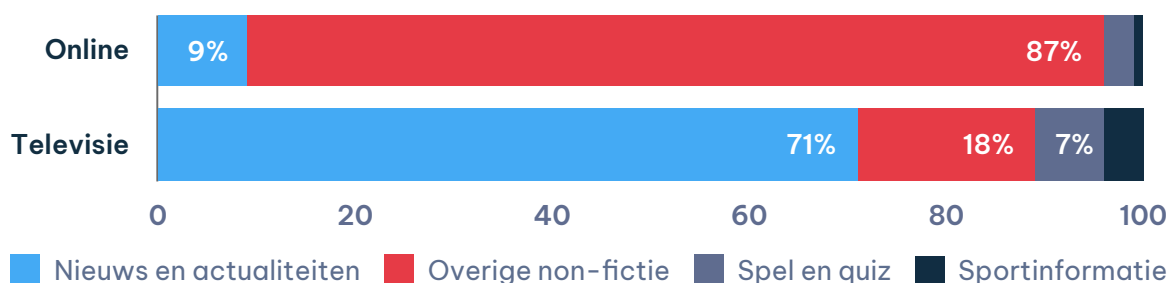
Tabel 1 Aantal en duur video's per platform en aantal personen gecodeerd

	Aantal video's	Duur	Aantal personen gecodeerd
Videoland	66	43 uur en 45 minuten	867
TikTok	318	nb ²	743
YouTube	12	6 uur en 4 minuten	74
Totaal	396	49 uur en 49 minuten	1.684

Analyse

De analyse van de pilotstudie is daar waar mogelijk hetzelfde als de analyse van de televisieprogramma's. Bij de televisieprogramma's maken we gebruik van de NMO-indeling van genre. Dit ontbreekt bij online aanbod. De UvA gaf bij het coderen van de programmatitels wel een genre-codering mee, maar deze sluit niet aan op de NMO genre-indeling. Ook bleek vervolgens dat slechts een klein deel van het online aanbod bestaat uit 'nieuws en actualiteiten' (8,8%). Het grootste deel van het online aanbod bestaat uit 'overige non-fictie' (87%). Een analyse van deskundigheid en thema was niet mogelijk, want deze twee onderdelen worden alleen gecodeerd bij videoaanbod in het genre nieuws en actualiteiten.

Vooral nieuws en actualiteiten op televisie, vooral overige non-fictie online

Methodische bevindingen pilot

Het doel van dit onderzoek is representatie in kaart te brengen van vrouwen en mensen met een beperking in video's, met een focus op deskundigheid. Omdat het online aanbod vooral bestaat uit entertainment en niet zozeer uit nieuws en actualiteiten waar deskundigheid een rol speelt, is dit codeboek niet direct geschikt. De verhouding waarin vrouwen en mensen met een beperking in online aanbod in beeld komen, kan door middel van codering wel goed in kaart worden gebracht.

De grootste uitdaging van analyseren van online aanbod is het trekken van een steekproef. Gezien de omvang van het online aanbod zal dit met de huidige opzet van het onderzoek ook in de toekomst niet mogelijk zijn. Ook zijn er gegevens nodig over hoeveel er naar video's wordt gekeken. Wanneer online aanbod structureel onderdeel wordt van de Monitor representatie, moeten we een besluit nemen over

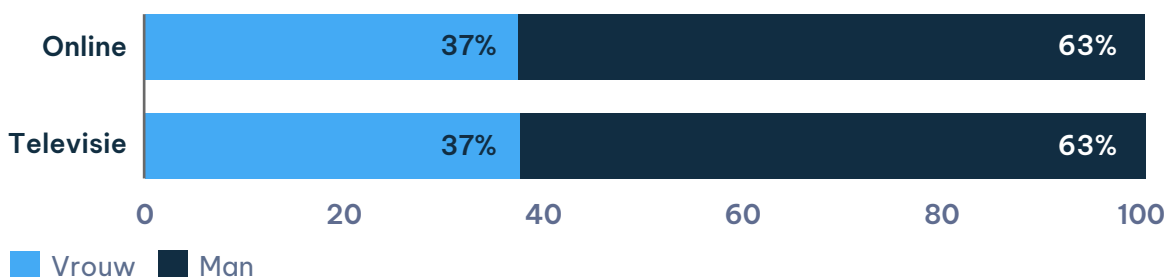
² TikTok-video's variëren tussen enkele seconden tot ongeveer anderhalve minuut

hoe we omgaan met deskundigheid, de samenstelling van de steekproef en hoe we bepalen welke video's veel en weinig zijn bekeken.

Representatie van vrouwen online (pilotstudie)

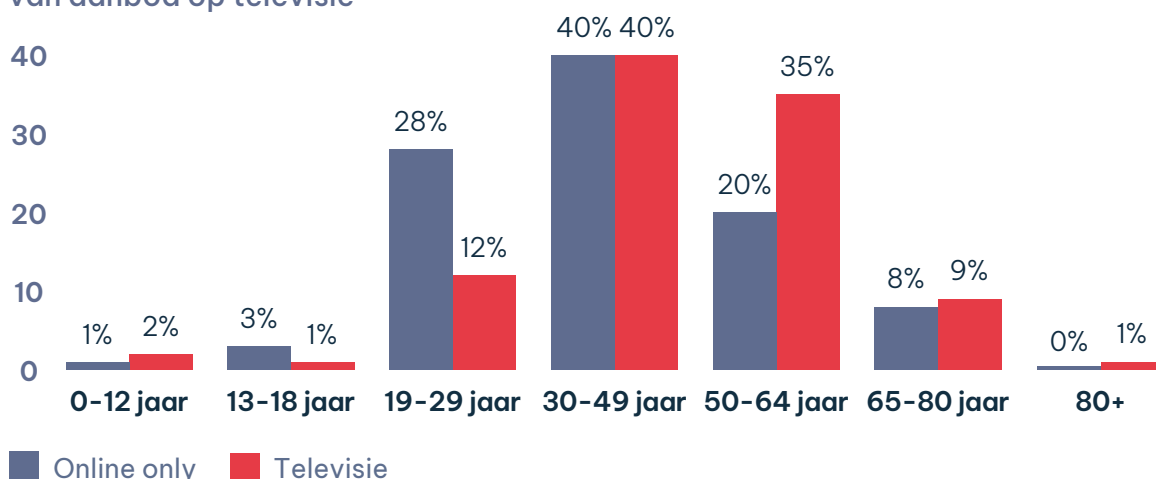
De verhouding mannen en vrouwen in het online only aanbod is in lijn met de verhouding mannen en vrouwen in non-fictie televisieprogramma's: minder vrouwen komen in beeld.

De verhouding vrouwen en mannen verschilt nagenoeg niet per platform. Achtereenvolgens is het aandeel vrouwen op TikTok, Videoland en YouTube 37%, 37% en 35%.

Leeftijd

Meer personen in de leeftijd 19-29 jaar in het online only aanbod ten opzichte van aanbod op televisie

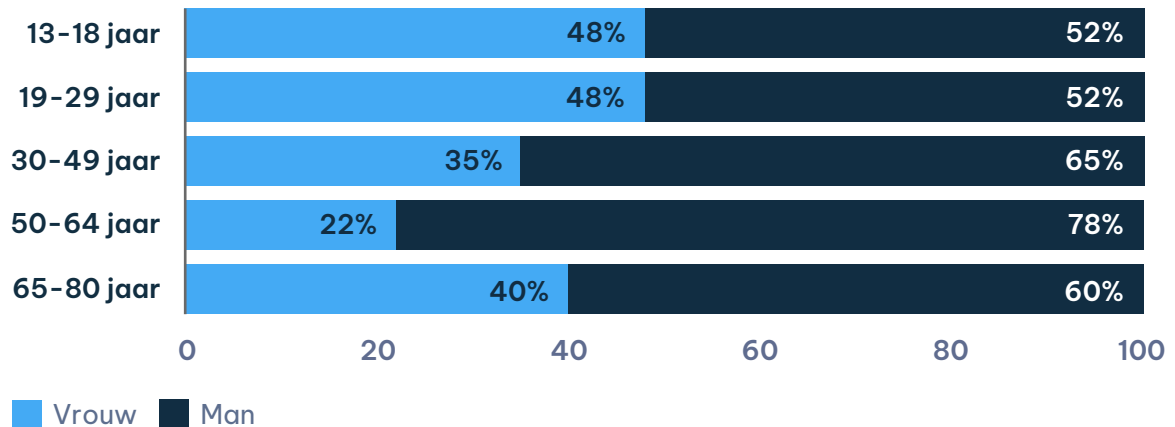

Online zijn vaker jongeren (19-29-jarigen) te zien dan op televisie. Dit komt waarschijnlijk omdat deze groep meer gebruik maakt van online aanbod. Op televisie zijn juist vaker personen gevonden in de leeftijd 50-64 jaar. De grootste groep personen is in de leeftijd 30-49 jaar. Zowel in het online only aanbod als op televisie valt 40% van de personen in deze leeftijdsklasse.

Op Videoland is het aandeel personen in de leeftijdsklasse 50-64 jaar met 24% iets hoger dan gemiddeld. Op TikTok met 18% juist iets lager.

Intersectioneel: geslacht en leeftijd

Tot 30 jaar is de verhouding mannen en vrouwen in het online only aanbod nagenoeg gelijk

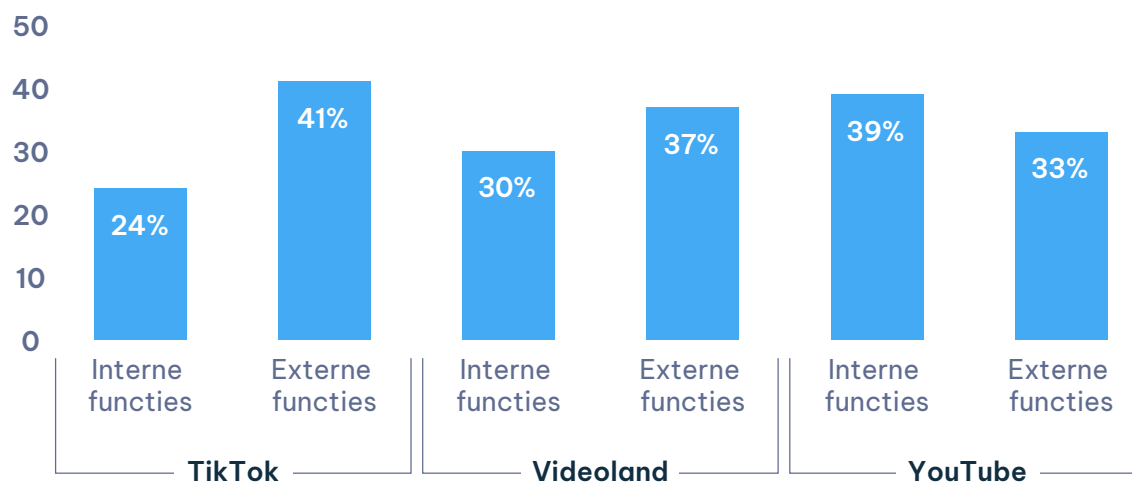
Het aandeel vrouwen is het kleinst in de leeftijdsklasse 50-64 jaar. Hoe jonger, hoe vaker vrouwen in beeld zijn ten opzichte van oudere leeftijdsklassen. Ook in televisieprogramma's is dit zo. Online aanbod wordt meer door jongere mensen gemaakt. In deze generatie speelt inclusiviteit een belangrijke rol. De komende jaren zullen er nieuwe makers van online aanbod komen. Maar het is niet ondenkbaar dat op de online platformen met een groeiende leeftijd van makers het beeld van vrouwen gelijkwaardiger zal blijven als makers zijn opgegroeid met het belang van een divers en inclusief beeld en dit als vanzelfsprekend beschouwen.³

³ Generatie Z: Diversiteit & Inclusiviteit (thenewcrew.nl)

Programmafunctie

Ook online in alle functies meer mannen dan vrouwen; meeste vrouwen in externe functies op TikTok*

Soort functie	Aantal (n) TikTok	Aantal (n) Videoland	Aantal (n) YouTube
Interne functies	46	24	12
Externe functies	227	293	14

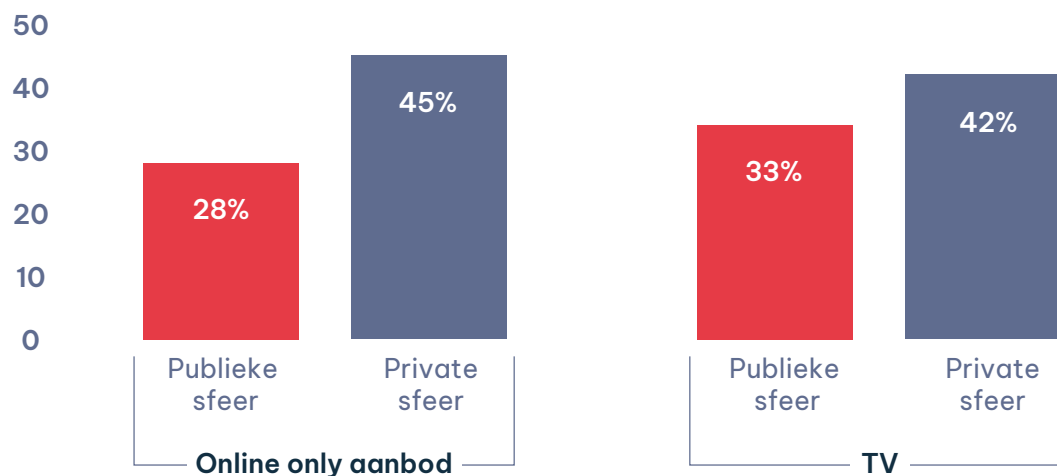
*Let op: kleine aantallen (n)

Interne functies zijn bijvoorbeeld presentators of verslaggevers. Externe functies zijn bijvoorbeeld onderwerp van portret of geïnterviewden. Over het algemeen zijn in de online video's in alle functies vaker mannen dan vrouwen te zien. Op TikTok is in externe functies de verdeling nog het meest gelijk; 41% van de geïnterviewden of onderwerp van portret is vrouw. Op YouTube waren vrouwen wat vaker te zien in interne functies dan externe functies. In de geanalyseerde YouTube-video's waren er dus meer vrouwelijke presentatoren dan op TikTok of Videoland.

Roltypering

Vrouwen zijn vaker te zien in de private sfeer

Net als op televisie zijn vrouwen ook online vaker te zien wanneer het gaat om de eigen persoonlijke ontwikkeling of het gezin. Personen die spraken in de publieke sfeer (vanuit iemands professie) waren vaker mannen, slechts 28% van die personen is vrouw.

Representatie van mensen met een waarneembare beperking online (pilotstudie)

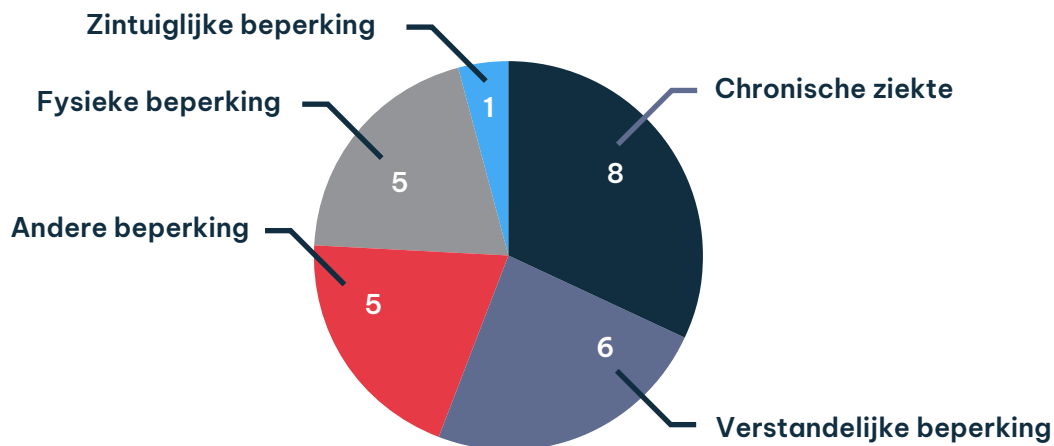
1,5% van de personen in het online only aanbod heeft een waarneembare beperking. In de non-fictie televisieprogramma's die werden gecodeerd voor dit onderzoek, was het aandeel personen met een waarneembare beperking nog minder; slechts 0,6%. Het College voor de Rechten van de Mens gaat uit van ruim 2 miljoen Nederlanders met een (on)zichtbare beperking, dus ongeveer 12%.

In ons onderzoek zijn alleen personen met een beperking waargenomen in video's van het platform TikTok. Op YouTube en Videoland zijn geen personen waargenomen met een (waarneembare) beperking.

In totaal hebben slechts 25 personen in de steekproef een waarneembare beperking. Dit is een klein aantal. Daarom zijn de cijfers in getallen weergegeven in plaats van in procenten.

Type beperking

Wanneer personen zijn waargenomen met een beperking, gaat het in de meeste gevallen om een chronische ziekte

Van het totaal van 25 personen met een beperking, zijn er 8 met een chronische ziekte, 6 met een verstandelijke beperking en 5 met een fysieke beperking. 1 persoon heeft een zintuiglijke beperking. In de non-fictie televisieprogramma's werden ook weinig personen met een beperking waargenomen. Maar als personen met een beperking werden waargenomen, waren het ook vooral personen met een chronische ziekte of een verstandelijke beperking.

iStock
Credit: Cristina Pech Alqueza

Monitor representatie **Bijlagen**

Lees verder

Bijlage 1: Methode

We brengen representatie in kaart met een kwantitatieve inhoudsanalyse. Deze methode wordt internationaal toegepast voor dit type onderzoek. Deze meting voeren we uit in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam (UvA). In 2019 en 2021 voerden we het onderzoek zelf uit. Door de samenwerking is de meting verbeterd en de steekproef vergroot. De opzet en steekproef zijn zoveel mogelijk vergelijkbaar gehouden. De resultaten zijn door de wijziging op detailniveau niet één op één vergelijkbaar met eerdere jaren. Over twee jaar zijn de resultaten wel te vergelijken met 2023.

Dataverzameling

De Universiteit van Amsterdam (hierna: UvA) voerde de codering uit in opdracht van het Commissariaat voor de Media. Het centrale meetinstrument in een kwantitatieve inhoudsanalyse is het codeboek. Het codeboek geeft aan welke personen worden geïdentificeerd en welke kenmerken van deze personen worden genoteerd. Het codeboek is gebaseerd op twee bestaande codeboeken:

- Het codeboek dat de UvA gebruikt voor vergelijkbaar onderzoek in opdracht van de Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie (VRT) en voor de Nederlandse Publieke Omroep (NPO).
- Het codeboek dat het Commissariaat gebruikt voor het onderzoek representatie in 2019 en 2021.

Het codeboek is toegelicht aan de codeurs in een codeurstraining op 11 maart 2024 en 14 maart 2024. Het codeboek behorend bij het onderzoek is te vinden in de bijlage.

Veldwerk

Het codeerwerk is uitgevoerd in de periode: 15 maart 2024 t/m 15 augustus 2024 door een team van 8 codeurs. Voor de selectie van de codeurs hebben de onderzoekers van de UvA een vacaturebericht gestuurd aan de studenten van de bacheloropleiding Communicatiewetenschap. De studenten die zich hadden aangemeld moesten een motivatiebrief sturen. Op basis van motivatie, interesse, kennis van Nederlandse media, kennis van Nederlandse taal (moedertaalniveau) en beschikbaarheid selecteerden de onderzoekers acht studenten die werden uitgenodigd voor de introductie- en trainingsdagen.

De codeurs hebben voor het terugkijken van de televisieprogramma's gebruik gemaakt van een intern systeem van het Commissariaat voor de Media. Om de video's op Videoland te bekijken, is een abonnement op Videoland afgesloten. De video's op YouTube en TikTok zijn openbaar. In totaal zijn 971,5 uren besteed aan het coderen van de televisieprogramma's en video's.

Persoonskenmerken

Alle personen die communicerend in beeld komen zijn gecodeerd. Er is een uitzondering voor personen die door een beperking niet in staat zijn zelf te communiceren en waarbij iemand anders namens de persoon met een beperking spreekt. In dat geval is ook de persoon met een beperking gecodeerd.

Geslacht is gecodeerd volgens de inschatting van de codeur op basis van uiterlijke kenmerken of gesproken of geschreven woord. Naast mannen en vrouwen zijn twee personen geïdentificeerd als X (de persoon geeft zelf aan zich niet te identificeren als man of vrouw) of onbekend (op basis van naam en stem is niet te onderscheiden om welk geslacht het gaat). De personen zijn van de analyse uitgesloten, aangezien op twee personen geen analyse uitgevoerd kan worden.¹ De codering van geslacht is als volgt:

- Man
- Vrouw
- X (als de persoon zelf aangeeft zich niet te identificeren als man of vrouw)
- Onbekend (als op basis van naam en stem niet te onderscheiden is om welk geslacht het gaat)

Ook leeftijdsklasse is op basis van inschatting van de codeur gecodeerd. De codeur kon kiezen uit één van zes leeftijdsklassen. De volgende leeftijdsklassen zijn gebruikt:

- 13-18
- 19-29
- 30-49
- 50-64
- 65-80
- 80+

---

¹ De manier waarop we rapporteren over geslacht (mannen en vrouwen) is een beperkte kijk op gender. Personen kunnen zich identificeren als man, vrouw, beide of geen van beide. Toch hanteren we die dichotome indeling in mannen en vrouwen, om representatie van de verschillende genders te monitoren over tijd en tussen landen te kunnen vergelijken.

Representatie van mensen met een waarneembare beperking

Dit keer hebben we voor het eerst de representatie van mensen met een beperking onderzocht. Hiervoor hebben we meerdere gesprekken gevoerd met belangenorganisatie Ieder(in) en op 23 januari 2024 hebben we tijdens een bijeenkomst bij de UvA een gesprek gevoerd met ervaringsdeskundigen over de onderzoeksmethode. Op basis daarvan is de onderzoeksmethode verder verbeterd. Zie het codeboek in de bijlage voor een beschrijving van de codering van beperking.

Bronnen die gebruikt zijn in het onderzoek:

- College voor de Rechten van de Mens ([mensenrechten.nl](https://www.mensenrechten.nl))
- World Health Organization ([who.int](https://www.who.int))
- Informatie over Volksgezondheid en Zorg van het RIVM over beperkingen in horen, zien, mobiliteit en ADL ([vzinfo.nl](https://www.vzinfo.nl))
- Informatie over Volksgezondheid en Zorg van het RIVM over verstandelijke beperkingen ([vzinfo.nl](https://www.vzinfo.nl))
- Informatie over Volksgezondheid en Zorg van het RIVM over chronische aandoeningen en multimorbiditeit ([vzinfo.nl](https://www.vzinfo.nl))
- Position paper *Toegankelijke audiovisuele media voor mensen met een beperking en ouderen* van belangenorganisatie Ieder(in) ([iederin.nl](https://www.iederin.nl))
- Sociaal Cultureel Planbureau, een schatting van het aantal mensen met een licht verstandelijke beperking ([scp.nl](https://www.scp.nl))
- Publicatie *Wie bereikt de (Rijks)overheid niet?* van Dienst Publiek en Communicatie van het Rijk ([communicatierijk.nl](https://www.communicatierijk.nl))
- Publicatie *Psychische kwetsbaarheid, sociale inclusie en verbindende zorg* van het Trimbos Instituut ([trimbos.nl](https://www.trimbos.nl))
- Informatie van het RIVM over hersenaandoeningen ([rivm.nl](https://www.rivm.nl))

Betrouwbaarheid

Als toezichthouder vinden we het belangrijk dat de onderzoeksmethode transparant is en betrouwbaar. Een betrouwbaarheidstest is onderdeel van de methode.

Een goede intercodeurbetrouwbaarheid is essentieel voor een succesvolle kwantitatieve inhoudsanalyse. Dit houdt in dat getrainde codeurs die dezelfde regels uit het codeboek volgen, (vrijwel) identieke waarden toekennen aan dezelfde inhoud.

Daarom is een duidelijk en vooraf getest codeboek noodzakelijk, met als doel dat elke codeur de variabelen op dezelfde manier begrijpt. Dit werd opgesteld, deels op basis van eerder uitgevoerde onderzoeken. Tijdens interactieve trainingssessies werden alle variabelen uitgelegd, waarbij de codeurs videoclips en snapshots van tv-programma's te zien kregen en vragen beantwoordden over hoe ze de variabelen zouden coderen voor de gegeven actor. Dit proces hielp om onduidelijkheden weg te nemen en moedigde de codeurs aan om vragen te stellen met het oog op een beter begrip van het codeboek. Daarna kregen de codeurs een aantal tv-programma's om te oefenen met coderen, waarna hun werk door de onderzoekers werd gecontroleerd. Indien nodig, werd er feedback gegeven. Dit proces werd voor elke codeur herhaald totdat de codeur

de oefenprogramma's correct had gecodeerd en aan de slag kon gaan met het coderen van het onderzoeksmateriaal.

Gedurende het coderingsproces ontvingen codeurs (zonder het te weten) een selectie van programma's voor het berekenen van de betrouwbaarheid. Sommige codeurs haakten af na een beperkt aantal programma's te hebben gecodeerd, waardoor ze de betrouwbaarheidscodering ook niet voltooiden. In totaal werden 440 actoren van 36 programma's die door alle actieve codeurs waren gecodeerd, meegenomen in de betrouwbaarheidsanalyse.

Krippendorff's alfa (α - verder afgekort als Kalpha) is een veelgebruikte betrouwbaarheidscoëfficiënt die omwille van de aanwezigheid van meerdere (meer dan twee) codeurs en van verschillende meetniveaus voor verschillende variabelen, het meest geschikt is om de betrouwbaarheid in dit onderzoek weer te geven. Hoewel de interpretatie van de Kalpha-waarden erg afhangt van het type variabele en de te verwachte moeilijkheid om deze te coderen, worden over het algemeen waarden boven $\alpha=0,67$ gezien als een indicatie van een acceptabele betrouwbaarheid van de variabele, terwijl de waarden boven $\alpha=0,80$ als een indicatie van goed tot zeer goed betrouwbaarheid worden beschouwd. Naast de Kalpha wordt voor elke variabele het gemiddelde percentage overeenstemming tussen codeurparen gerapporteerd. Aangezien er meer dan twee codeurs zijn, wordt de overeenstemming tussen elk codeurpaar afzonderlijk berekend voor elke variabele. Vervolgens wordt het gemiddelde percentage overeenstemming per variabele berekend en gerapporteerd.

De resultaten van de Kalpha- en overeenkomstanalyses zijn te vinden in de volgende tabel. De variabelen geslacht, private rol, publieke rol, programmafunctie, leeftijd en beperking zijn gecodeerd voor alle actoren ($n = 440$), terwijl de variabele deskundigheid alleen is gecodeerd voor nieuws en actualiteits- en sportinformatieprogramma's en voor actoren met relevante programmafuncties ($n = 289$).

Gemiddeld waren codeurs het in 99% van de gevallen eens over het geslacht van de actor ($\alpha = 0,98$). Er is slechts één geval waarbij het geslacht door één codeur als "onbekend" is gecodeerd. De andere codeurs waren het echter niet eens over het geslacht van deze actor, wat duidt op een uitzonderlijk uitdagende case voor betrouwbare codering.

Codeurs zijn het gemiddeld in 81,3% van de gevallen eens over de private rol ($\alpha = 0,57$) en in 79,8% over de publieke rol ($\alpha = 0,48$). De Kalpha-waarden zijn onder de drempelwaarde van 0,60. Dit komt door de complexe aard van deze variabelen die constante aandacht vereisen van codeurs om te bepalen of een actor een private, publieke of beide rollen vervult. In de praktijk kunnen deze rollen soms moeilijk te onderscheiden zijn. Daarnaast wordt de Kalpha-waarde beïnvloed door de verdeling van waarden in de data. Bij binaire variabelen met ongelijke verdeling, zoals bij publieke en private rollen, resulteert dit in lagere Kalpha-waarden. Gezien deze betrouwbaarheidscoëfficiënten is het niet mogelijk om met grote stelligheid te rapporteren over de variabelen private en publieke rol. Niettemin liggen de waarden van $\alpha = 0,57$ en $\alpha = 0,48$ ruim boven 0 (waarde van Kalpha wanneer codering net zo betrouwbaar is als toeval). Vanwege hun relevante bijdrage aan de discussie over genderdiversiteit worden deze variabelen wel meegenomen in de analyses.

De leeftijd is bij 80,5% van de actoren overeenstemmend (=binnen dezelfde categorie) gecodeerd. De Kalpha-waarde van deze variabele is berekend op ordinaal niveau, rekening houdend met de ordinale niveaumeting van deze variabele ($\alpha = 0,85$).

Gemiddeld classificeerden codeurs de functie van 82% van de actoren op dezelfde wijze ($\alpha = 0,71$). Deze variabele dient als filter voor de variabelen deskundigheid en onderwerp, die alleen gecodeerd worden voor actoren met een rol als informatiebron in het programma. De betrouwbaarheid van de variabele deskundigheid is berekend voor 289 actoren, waarbij codeurs het in 83,4% van de gevallen eens waren ($\alpha = 0,75$).

Het coderingsproces van variabele onderwerp is gewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren. Codeurs zijn gevraagd om een beknopte maar uitgebreide toelichting te schrijven over de onderwerpen die de actor bespreekt. Dit stelde de onderzoekers in staat om de onderwerp variabele met meer informatie te coderen maar omdat dit als een open tekstvariabele wordt gecodeerd, is het niet mogelijk om overeenstemming of betrouwbaarheid te kwantificeren.

Er zijn twee variabelen toegevoegd om de zichtbaarheid van mensen met een beperking te meten. Voor het meten van beperking, indien van toepassing, geven de codeurs een beschrijving van de beperking (of beperkingen) in tekstvorm. De variabele 'beperking' wordt vervolgens als binaire indicator berekend (1 bij ingevulde beschrijving, 0 bij lege beschrijving). Gemiddeld waren codeurs het in 99,6% van de gevallen eens over de aanwezigheid van een beperking ($\alpha = 0,94$).

Tabel 2. Overzicht intercodeursbetrouwbaarheid

	Aantal actoren	Krippendorff's alfa (α)	Overeenkomst %
Geslacht	440	0,98	99,0
Private rol	440	0,57	81,3
Publieke rol	440	0,48	79,8
Programmafunctie	440	0,71	82,2
Leeftijd	440	0,85	80,5
Deskundigheid	289	0,75	83,8
Beperking	440	0,94	99,6

Weging

De resultaten zijn gewogen op kijkdichtheid, het aandeel Nederlanders dat naar het programma heeft gekeken. Op deze manier krijgen goed bekeken programma's meer gewicht in de resultaten. De resultaten geven daarmee een beeld van representatie in goed bekeken programma's.

Steekproef

De steekproef bestaat uit alle non-fictie televisieprogramma's uitgezonden – met een kijkdichtheid van meer dan 1,5% – op 28 willekeurige dagen in 2023. Om een representatieve steekproef te garanderen, verdeelden de onderzoekers het jaar in weeknummers en kwartalen, waarbij willekeurig vier weeknummers per kwartaal werden geselecteerd met behulp van Python. Uit elke geselecteerde week werden vervolgens vier dagen willekeurig gekozen. Op deze manier bevat de steekproef vier willekeurig geconstrueerde weken, waarbij elke dag van de week vier keer voorkomt, en zeven dagen per kwartaal zijn geselecteerd. Daarnaast werd gecontroleerd of er ten minste twee dagen per maand en één extra dag uit vier verschillende kwartalen in de steekproef waren opgenomen. Indien dit criterium niet werd gehaald, werd de geselecteerde dag opnieuw in de pool opgenomen en een nieuwe dag gekozen. Ten slotte werden Koningsdag (27 april 2023) en 31 december 2023 uit de steekproef verwijderd en vervangen door andere willekeurig gekozen dagen van dezelfde maand en dag van de week, vanwege de afwijkende programmering op deze twee dagen.

De steekproef omvat alle Nederlandse programma's uit de genres 'non-fictie', 'amusement', 'sport' en 'muziek en dans' die op die dagen zijn uitgezonden op de landelijke televisiezenders. Live (sport)registraties en programma's uit de genres fictie, kinderen, reclame en overig (volgens de SKO Hoofdindeling) vallen buiten de steekproef.

De volgende tabellen geven het aantal programma's en aantal personen (n) weer op basis van weging op kijkdichtheid. Door de weging kunnen de aantallen soms niet helemaal optellen.

Tabel 3. Aantal programma's en aantal personen (n) per genre

	Aantal programma's	Aantal personen (n)
Nieuws (en weerbericht)	379	6.486
Actualiteitenprogramma's	217	5.454
Sportinformatie	87	1.262
Spel & quiz	88	1.429
Overige non-fictie	238	3.018
Totaal	1.009	17.650

Tabel 4. Aantal programma's en aantal personen (n) per aanbieder

	Aantal programma's	Aantal personen (n)
NPO	519	8.820
RTL Nederland	305	5.694
Talpa Network	184	3.061
Disney (ESPN)	1	74
Totaal	1.009	17.650

Tabel 5. Aantal personen (n) per type aanbieder en genre

	Nieuws en actualiteiten	Non-fictie en amusement	Totaal
Publieke omroep	6.322	2.498	8.820
Commerciële omroepen	6.880	1.949	8.829
Totaal	13.202	4.447	17.650

Tabel 6. Aantal programma's per type aanbieder en genre

	Nieuws en actualiteiten	Non-fictie en amusement	Totaal
Publieke omroep	357	162	519
Commerciële omroepen	326	164	490
Totaal	683	326	1.009

Bijlage 2: Codeboek

Monitor diversiteit televisie 2023 codeboek

Gegevens per uitzending

In dit onderzoek coderen we alleen uitzendingen van de programma's die in de programmalijs staan. We coderen geen reclames of aankondigingen.

De gegevens in het bovenste kader zijn identiek voor elke actor van de desbetreffende uitzending. Voer deze gegevens in voor de eerste actor, nadien worden deze voor de volgende actoren automatisch aangevuld.

Het volgende stukje uit de web applicatie betreft de gegevens per uitzending:

Deel van formulier gebruikt bij de registratie van de gegevens per uitzending

ID	1	Zender	
Codeur	13	Datum	
Programmacode*		Duurprogramma	
Programmanaam		Genre*	

ID

Niet aanpassen. Wordt automatisch ingevuld door de app. Dit geeft aan de nummer van de actor in de volgorde waarop ze in beeld verschijnen. Dit betekent dat ID nummer 1 hoort bij de eerste persoon die aan bod komt in het programma.

Codeur

Niet aanpassen. Wordt automatisch ingevuld door de app. Dit is gekoppeld aan je account op de app.

Programmacode

Voer de programmacode in (11 cijfers). Deze is gemakkelijk te copy-pasten van het Excel bestand met het blok met programma's.

Bijvoorbeeld: 11030123001

- Cijfer 1 en 2: Zender (11: NPO 1, 12: NPO 2, 13: NPO 3, 14: RTL 4, 15: RTL 5, 16: SBS 6, 17: RTL 7, 18: Veronica, 19: Net 5, 20: ESPN2)
- Cijfer 3 en 4: Dag (bv. 03 voor de derde dag van de maand)
- Cijfer 5 en 6: Maand (bv. 01 voor januari)
- Cijfer 7 en 8: Jaartal (23 voor 2023)
- Cijfer 9 t/m 11: Unieke programmanummer (001 in voorbeeld)

Let op: Als de datum of de zender niet overeenkomt met de datum of zender van het programma, informeer de onderzoekers van dit project.

Programmanaam

Voer de programmanaam in. Deze is gemakkelijk te copy-pasten van het Excel bestand met het blok met programma's.

Zender

Niet aanpassen. Wordt automatisch ingevuld door de app. Controleer of de ingevulde zender overeenkomt met wat je in het programma ziet. Als de zender niet overeenkomt met de zender van het programma, informeer je de onderzoekers van dit project.

Datum

Niet aanpassen. Wordt automatisch ingevuld door de app via de programmacode volgens het volgende format: DD/MM/JJJJ

Programmaduur

Voer de duur van het programma in. Deze is gemakkelijk te copy-pasten van het Excel bestand met het blok met programma's.

Genre van het programma

Deze informatie is te vinden in het Excel bestand met de blok van programma's onder kolom GENRE. Selecteer uit de opties voor de genre hieronder:

- Nieuws & actualiteiten
- Sportinformatie
- Overige non-fictie
- Spel & quiz

Gegevens per actor

Wat is een actor?

Een actor is een persoon die zichtbaar communiceert (van voor- of zijkant). Een actor communiceert en komt tegelijkertijd in beeld. Onder communiceren verstaan we het overbrengen van een boodschap. Meestal zal dit verbaal zijn (spreken, roepen of zingen), maar ook gebarentaal telt mee (bv de gebarentolken tijdens corona-persconferenties). Onder personen verstaan we geen fantasiefiguren, poppen en dieren, maar uitsluitend mensen.

Alleen pasfoto in beeld: Codeer wel personen waarbij een duidelijke (pas)foto van het gezicht in beeld is ter vervanging van bewegend beeld, terwijl de persoon hoorbaar communiceert.

Soms kan een persoon door ziekte of beperking zelf niet communiceren en wordt er namens deze persoon gecommuniceerd door iemand anders, zoals een arts, verpleegkundige of familielid. Wanneer de persoon met de ziekte/beperking zichtbaar aanwezig is in het programma en er een andere spreker namens deze persoon communiceert, coderen we zowel de persoon met de ziekte/beperking als de spreker als actoren. De spreker wordt gecodeerd omdat

die communiceert, terwijl de persoon met de ziekte/beperking alleen wordt gecodeerd wanneer de spreker **namens** deze persoon spreekt. Als de spreker diens eigen ervaringen bespreekt of **over** de ziekte/beperking praat, coderen we alleen de spreker.

Achtergrondgeluid en geroezemoes tellen niet mee. Groepen kunnen niet gecodeerd worden als actor. Actoren die zingen (solo of duet), worden ook als actor gecodeerd. Niet: koor. Wel: solo van zangeres tijdens optreden van een koor.

Een regel bij ondertitelde programma's: als een personage zo'n korte tussenkomst heeft dat diens woorden niet zijn ondertiteld, dan beschouwen we die niet als een actor. Deze regel mogen we niet te strikt beschouwen. Wanneer de ondertiteling om technische redenen wegvalt, spreekt het voor zich dat we de sprekende en zichtbare personages wel als actoren beschouwen.

Personen die tijdens het reclameblok aan bod komen moeten niet worden gecodeerd. Ook personen (meestal presentatoren) die tijdens een programma vertellen wat er later in het programma te zien zal zijn (bijvoorbeeld de inleiding van journaals) – en eveneens alle personen die in bijbehorende fragmenten te zien zijn – moeten dan nog niet worden gecodeerd. Al deze actoren komen later in het programma volwaardig aan bod, dus codeer je ze beter daarna in volgorde van het programma.

Je negeert alle informatie die je eerder had over een actor, alleen informatie die je uit het programma kunt halen wordt meegenomen in de codering.

Wanneer codeer je een actor?

Belangrijk: je dient te coderen in de volgorde waarin de actoren aan bod komen in het programma.

Basisregel: een actor moet slechts één keer gecodeerd worden in hetzelfde programma.

Uitzondering: bij nieuws en sommige actualiteitsprogramma's worden de actoren op itemniveau gecodeerd (bv. Het Journaal, Eenvandaag, Nieuwsuur,...). Daarbij is het mogelijk dat een actor (bv. Mark Rutte) bijvoorbeeld driemaal in hetzelfde programma gecodeerd wordt omdat die actor in drie verschillende items aan bod is gekomen. Bij elk item codeer je telkens alle actoren die in dat item voorkomen, ook als je ze voordien al bij een ander item had gecodeerd. Presentatoren en nieuwslezers moeten steeds maar één keer gecodeerd worden.

Wanneer begint een nieuwe item? → Wanneer de nieuwslezer/presentator een nieuw thema aankondigt is dat een nieuw item.

De programma's die op itemniveau zijn gecodeerd, worden vermeld in het Excel-bestand. Dit zijn programma's die binnen een uitzending meerdere thema's bevatten. Enkele voorbeelden van op itemniveau gecodeerde programma's zijn: Journaal, Journaal Regio, Jeugdjournaal, Ouderenjournaal, Eenvandaag, Radar, Jinek, Op1, Buitenhof, Nieuwsuur.

Naam actor

Naam van de persoon die aan het woord komt. Als er geen naam wordt gegeven, dan geef je een korte beschrijving van de persoon. Dit is nodig om je codering te kunnen vergelijken met de dubbelcodering ervan. Deze informatie is functioneel en wordt niet behouden in het finale databestand.

Functie actor

Wat is de functie van de actor? (Om wat voor persoon gaat het, waarom komt deze persoon aan het woord op televisie?) Meestal kan dit in één woord. Vaak gaat het om een beroep of een bepaalde rol in een situatie. Deze informatie is functioneel en wordt niet behouden in het finale databestand.

Voorbeelden: presentator, nieuwslezer, woordvoerder Post NL, deelnemer quiz-programma, man in de straat, slachtoffer, politicus, expert, moeder van X, zoon van Y,...

Geslacht actor

Man, Vrouw, X of Onbekend

X: als de persoon zelf aangeeft zich niet te identificeren als man of vrouw.

Onbekend: als je op basis van naam en stem echt niet kan onderscheiden om welk geslacht het gaat (zeer uitzonderlijk, bijvoorbeeld bij een anonieme getuigenis waarbij stem een uiterlijk vervormd worden en de naam/context geen uitsluitsel geeft).

Transgender-persoon worden gecodeerd volgens hun huidige geslacht (dus niet bij 'X' of 'Onbekend'), tenzij ze zelf expliciet iets anders aangeven. Bv. Nikkie de Jager wordt gecodeerd als vrouw.

Programmafunctie

Wat is de belangrijkste functie van de actor in het programma? Kies één van deze programmafunctie's:

- Geïnterviewde
- Nieuwslezer
- Presentator
- Verslaggever/Journalist
- Kandidaat in een spel
- Spreker: redenaar, toespraakgever (bv. een politicus die een speech geeft, een vakbondsleider die de menigte toespreekt tijdens een betoging, een rechter die een vonnis voorleest in de rechtbank...)
- Weerkundige
- Deelnemer aan debat (bv. in actualiteitsprogramma's wanneer men met meerdere personen samen over een onderwerp discussieert. Enkel wanneer de praatgasten ook echt met elkaar discussiëren, niet wanneer ze enkel antwoorden op vragen van de presentator/journalist, dan codeer je 'Geïnterviewde')
- Performer (Bv. een stand-up comedian, een zanger tijdens een concert, sketch-performer, iemand die een gedicht voordraagt...)

- Onderwerp van portret (Enkel wanneer er specifiek een portret wordt gemaakt van de actor, waarbij het programma of segment gaat over het leven of werk van de persoon of over de persoon zelf. Ook voor de personen in sommige realityshows die worden gevolgd in hun dagelijks leven, wordt het onderwerp van het portret gecodeerd)
- Panellid (bv. jurylid)
- Andere

Belangrijk: Soms zijn er actoren die niet aanwezig zijn in het huidige programma, maar behoren tot een ander programma dat tijdens het gecodeerde programma wordt vertoond, bijvoorbeeld in een fragment. In dergelijke gevallen hebben we de algemene regel dat de rol die de persoon heeft in het andere programma telt. Bijvoorbeeld een Noord-Koreaanse nieuwslezer die in het NOS nieuws komt, wordt ook als nieuwslezer gecodeerd.

Locatie

In welk land (niet: regio of stad) bevindt de persoon zich op het moment dat hij/zij aan het woord komt? Dit zal in veel gevallen Nederland zijn, wees dus extra aandachtig voor de gevallen waarin dit niet het geval is!

Komt een actor op verschillende locaties (landen) aan het woord?

- Nederland + ander land: Locatie = Nederland
- Ander land + ander land: Locatie = land waar de actor zich bevindt de eerste maal hij/zij aan het woord komt.

In het uitzonderlijke geval wanneer de locatie van een actor niet bekend is kan je 'Onbekend' gebruiken.

Leeftijd

- 0-12: kind
- 13-18: tiener
- 19-29: jong volwassene
- 30-49: volwassene
- 50-64: middelbaar
- 65 -80: senior
- 80+: hoge leeftijd
- Onbekend/Niet te bepalen (bv. wanneer iemand onherkenbaar in beeld wordt gebracht zoals bijvoorbeeld een getuige van een misdrijf)

Leid de leeftijd van de actor af uit wat je ziet en alle informatie die je krijgt in het hele programma. Let speciaal op de socio-demografische kenmerken als extra informatiebron: heeft de persoon een job, kinderen en hoe oud zijn die, gaat de persoon naar school, is de persoon gepensioneerd ...

Roltypering

Private sfeer: het geheel van activiteiten binnen een rol in het kader van de persoonlijke ontwikkeling of het gezin. In een private rol doet het ertoe WIE je bent en welke relatie je hebt met je directe omgeving. De persoon is in die rollen niet zomaar vervangbaar.

Bv. man in de straat, moeder van slachtoffer, klant in een winkel, bezoeker van een pretpark,...

Publieke sfeer: het geheel van activiteiten binnen een rol die duidelijk gescheiden kan worden van de eigen persoon/het gezin. Dit kan een professionele, culturele of religieuze rol zijn. In een publieke rol maakt het doorgaans niet uit wie de rol vervult, en zou de betrokkene perfect vervangbaar moeten zijn door een persoon met dezelfde capaciteiten.

Bv. politicus, wetenschappelijke expert, dokter, vakbondsleider, presentator, nieuwslezer, journalist, uitbater café,...

Voorbeeld: een klant en een winkelbediende, die een praatje slaan aan de kassa. De klant doet inkopen voor zijn gezin, dus een privaat belang. De kassierster praat met de klant, dit is een onderdeel van haar beroep, namelijk klantvriendelijkheid. Zij zit dus in de publieke sfeer.

Het is mogelijk dat een actor binnen één programma zowel een publieke als een private rol vervult. Duid dan beide vakjes aan.

Deskundigheid (alleen bij nieuws & actualiteiten en sportinformatie)

Deze variabele wordt alleen ingevuld voor alle programma's van het genre Nieuws en Actualiteiten en het genre Sportinformatie, en waarbij de programmafunctie van de actor één van de zeven onderstaande programmafuncties is. Dus, als je in het begin van het coderen de variabele Genre van het programma als "NIEUWS & ACTUALITEITEN" of als "SPORTINFORMATIE" hebt gecodeerd, moet je voor de actoren van de volgende programmafuncties de variabele deskundigheid coderen:

- Verslaggever/Journalist
- Geïnterviewde
- Spreker
- Deelnemer aan debat
- Onderwerp van portret
- Panellid
- Andere

Wat is de status van de actor qua deskundigheid? Waarom of in welke rol wordt de actor in het kader van het programma of onderwerp benaderd? Indien een actor over meerdere onderwerpen spreekt op verschillende momenten in het programma, codeer de deskundigheid bij het onderwerp waar de actor met de grootste deskundigheid over spreekt. Voor programma's die op itemniveau worden gecodeerd, codeer de deskundigheid voor elke thema waarbij de actor aan bod komt. Kies bij twijfel voor de lagere categorie deskundigheid (1=laagste categorie, 4=hoogste categorie).

1. **Geen deskundigheid** (bijvoorbeeld: een man of vrouw "van de straat" of een bekende persoon zonder deskundigheid over het onderwerp). Een man of vrouw "van de straat" wordt ook wel vox pop (vox populi) genoemd. Dit zijn burgers die naar een mening worden gevraagd over een actuele kwestie. Deze

personen kunnen de “stem van het volk” vertegenwoordigen. Vaak worden ze op straat geïnterviewd. Bekende of prominente Nederlanders kunnen gevraagd worden naar hun mening over een actuele kwestie in bijvoorbeeld een talkshow, waar hij of zij geen enkele expertise, deskundigheid of specialisme in heeft.

2. **Passieve deskundigheid** (persoon is iets overkomen en is bijvoorbeeld een slachtoffer, een getuige of een gedupeerde). Een persoon met passieve deskundigheid heeft de kennis over het onderwerp niet actief opgezocht, maar is iets overkomen, heeft iets waargenomen of heeft iets ervaren. De persoon is bijvoorbeeld een slachtoffer van een onlangs gepleegde overval, een gedupeerde van recent gewijzigd overheidsbeleid, een getuige van een autobrand, etc. Personen die niet direct betrokken zijn bij de gebeurtenis waarover hun mening wordt gevraagd zijn geen directe slachtoffer of getuige en hebben geen deskundigheid.
3. **Actieve deskundigheid** (persoon heeft deskundigheid verkregen door een hobby of interesse). Een persoon met actieve deskundigheid heeft de kennis over het onderwerp actief opgezocht, door zich in het onderwerp te verdiepen vanuit een hobby of interesse. De deskundigheid heeft echter geen professionele achtergrond en hij/zij voorziet (vermoedelijk) niet zijn of haar levensonderhoud ermee. De persoon is bijvoorbeeld een walvisspotter, een verzamelaar of een lokale voetbaltrainer. Ook activisten, protesteerdere en demonstranten hebben meestal een actieve deskundigheid, omdat ze kennis hebben opgezocht over een specifiek onderwerp waar ze voor of tegen demonstreren. Codeer ook actieve deskundigheid bij een ervaringsdeskundige. Een ervaringsdeskundige is meestal werkzaam voor zorg- en welzijnsorganisaties. Codeer alleen actieve deskundigheid als de persoon in het programma ‘ervaringsdeskundige’ wordt genoemd. Een ervaringsdeskundige is bijvoorbeeld iemand die zich inzet tegen mistanden in de verslavingszorg vanuit de ervaring met een vroegere verslaving.
4. **Professionele deskundigheid** (persoon is een deskundige, een specialist of een woordvoerder van “deskundige” groep). Een professionele deskundige vertegenwoordigt een mening, deskundigheid, kennis of specialisme of geeft informatie vanuit een opleiding of beroep waar hij of zij (vermoedelijk) zijn levensonderhoud mee voorziet. Zoals een rechter, een politicus, een expert, een wetenschapper/hoogleraar, een bouwinspecteur, een directeur, een pr-manager, een vertegenwoordiger van een professionele belangenorganisatie, een spokesperson, een technicus, een agrariër, een sporter, een artiest, etc. Een persoon die een beroep uitoefent, maar gevraagd is een bijdrage te leveren aan het programma omdat hij of zij een slachtoffer, getuige of gedupeerde is (zoals een ondergedoken parlementariër, een directeur van een bedrijf dat failliet is gegaan of een bespugde buschauffeur), moet gecodeerd worden als een persoon met passieve deskundigheid en niet met professionele deskundigheid.

Themabeschrijving (Alleen bij NIEUWS & ACTUALITEITEN EN SPORTINFORMATIE)

Deze variabele wordt alleen ingevuld voor alle programma's van het genre Nieuws en Actualiteiten en het genre Sportinformatie, en waarbij de programmafunctie van de acteur één van de zeven onderstaande programmafuncties is. Dus, als je in het begin van het coderen de variabele Genre van het programma als "NIEUWS & ACTUALITEITEN" of als "SPORTINFORMATIE" hebt gecodeerd, moet je voor de actoren van de volgende programmafuncties de variabele themabeschrijving coderen:

- Verslaggever/Journalist
- Geïnterviewde
- Spreker
- Deelnemer aan debat
- Onderwerp van portret
- Panellid
- Andere

Geef een korte, bondige, feitelijke omschrijving van het thema waarover de actor aan bod komt. Geef zoveel mogelijk relevante informatie in 1 à 2 volzinnen. Verzorg deze zin wat betreft volledigheid, spelling en inhoud. Deze beschrijving wordt achteraf door de onderzoekers gebruikt om aan het item themacodes toe te kennen, wees dus zo volledig en duidelijk mogelijk.

Handicap

Beschrijving

Indien een persoon in het programma een handicap heeft, vul dan in het tekstveld een beschrijving in van de handicap. Hoewel dit zelden voorkomt, is het des te belangrijker om de gevallen die zich voordoen correct en volledig te coderen. Geef een duidelijke beschrijving van de handicap waarin alle relevante informatie wordt samengevat. We verwachten dat je hier waar mogelijk meerdere zinnen schrijft om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de handicap van de gecodeerde persoon. Geef aan welke handicap de persoon heeft, of die permanent is en hoe je het weet.

Als een persoon meerdere handicaps heeft, schrijf dan een beschrijving voor elke handicap en gebruik een puntkomma (;) als scheidingsteken.

Je kunt de onderstaande voorbeelden gebruiken als startpunt, maar let op dat deze voorbeelden niet precies de persoon beschrijven die je op TV ziet. Zorg ervoor dat je beschrijving alle relevante informatie bevat en niet beperkt blijft tot wat hieronder wordt genoemd.

Als een hulpmiddel de beperking volledig opheft (bv. bril) en de persoon dankzij het hulpmiddel ongehinderd in de maatschappij kan functioneren dan is er geen sprake van een handicap. Wanneer er nog steeds beperkingen in het functioneren in de maatschappij bestaan ondanks het hulpmiddel, dan coderen we de persoon als persoon met een handicap. Beperkingen worden pas als opgeheven beschouwd als het hulpmiddel en de manier waarop de maatschappij zich heeft

ingericht ervoor zorgen dat er geen beperking meer ervaren wordt. Mensen hebben een handicap als ze in interactie met de samenleving ontoegankelijkheid ervaren. Dat is bijvoorbeeld wel het geval met een rolstoel, maar niet bij een bril.

Voorbeelden:

- **Fysieke beperking:** bv. mensen met een beperkte handfunctie, motorische beperking
- **Mobiliteitsbeperking:** rolstoelgebruiker, lopen met krukken, rollator, scootmobiel, driewiel fiets, loopfiets
- **Andere fysieke beperkingen:** bv. trillen, beperkte spierkracht of controle over spieren, spasmes, moeilijk lopen
- **Visuele beperking:** bv. blinden, slechtzienden. Niet: iemand die een gewone leesbril draagt. Wel iemand die een aangepaste bril draagt, bijvoorbeeld loep, verrekijker, lichtwerende bril. Vaak te herkennen aan een witte stok, geleidehond, dichte oogleden en leeshulpmiddelen als een loep of voorleessoftware.
- **Auditieve beperking:** bv. dove en slechthorende mensen. Te herkennen aan gebarentaal, hoortoestellen, aanwezigheid van een tolk (gebarentaal of schrijftolk).
- **Spraakbeperking:** bv. mensen die niet (goed) kunnen spreken, bijvoorbeeld stotteren of wie geen stembanden heeft (bv door keelkanker). Te herkennen aan bijvoorbeeld een luchtbuis in de keel, stotteren, spraakcomputer (die tekst voorleest), stemversterker.
- **Verstandelijke beperking:** Dit is een diverse groep; met een lichte verstandelijke beperking van mensen die zelfstandig veel kunnen tot een zware verstandelijke beperking van mensen die ondersteuning nodig hebben van een naaste of begeleider. Hebben vaak moeite met begrijpen van taal, moeilijke woorden, soms herkenbaar aan bijvoorbeeld syndroom van Down of aanwezigheid van een naaste of begeleider.
- **Psychische kwetsbaarheid:** bv. depressies, ptss, schizofrenie, onbegrepen gedrag, angstig. Soms ook te herkennen aan een assistentiehond.
- **Chronische ziekte:** bv. MS, kanker, reuma, Parkinson en Alzheimer, diabetes, hart- en vaatziekten.
- **Neurodiversiteit:** bv. autisme, ADHD, ADD, ASS (Autistisch Spectrum Stoornis), Asperger
- **(Ernstig) meervoudige beperking:** mensen met een (ernstige) verstandelijke beperking in combinatie met een (ernstige) lichamelijke beperking

Verwijzing van beperking

Op welke manier komt de betrokken handicap aan bod? Wordt ernaar verwezen?

- **Context:** heel het item/programma draait rond de handicap/beperking.
- **Verwijzing:** elke vorm van verbale verwijzing naar de handicap, door wie dan ook in het programma.
- **Geen verwijzing:** de handicap is enkel zichtbaar, maar komt verder niet aan bod.

Tijdelijkheid

Als de beperking van tijdelijke aard is, vink je 'tijdelijk' aan. Niet aanvinken indien de beperking permanent is. Bij ziektes: is de actor al dan niet terminaal? Is de beperking voor het leven of niet? Als de actor nog kans heeft op genezing, dan is de beperking wél tijdelijk.

Colofon

Dit onderzoeksrapport 'Monitor representatie 2023'
is een uitgave van het Commissariaat voor de Media

Oktober, 2024

Auteurs

Jorien Scholtens
Janet Slabbekoorn

Vormgeving

de Toekomst - design | online | print | sign

Commissariaat voor de Media

Hoge Naarderweg 78
1217 AH Hilversum

Postbus 1426
1200 BK Hilversum

035 773 77 00
cvdm@cvdm.nl

www.cvdm.nl

